

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका

क्षमता विकास योजना

(२०७९/०८० - २०८१/०८२)

Capacity Development Plan

(2079/080 - 2081/082)

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका

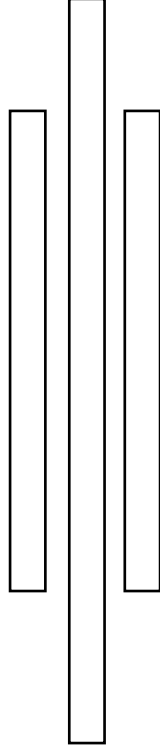
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

सिन्धुपाल्चोक

बागमति प्रदेश, नेपाल

२०७९

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका क्षमता विकास योजना Capacity Development Plan

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

सिन्धुपाल्चोक

बागमती प्रदेश, नेपाल

फोन नं: ९८५१०८३२४२

ईमेल: tripurasundarisipa@gmail.com

-
- प्राविधिक सहयोग : प्रदेश सरकार, बागमती प्रदेश, मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय, प्रदेश सुशासन केन्द्र, जावलाखेल, ललितपुर, नेपाल
- प्रामर्शदाता : आर.आई.एम.सी. - ईकोकोड नेपाल - जिईएस, जे.भि.
गौमुखी इंजिनियरीङ्ग सर्भिसेस् प्रा. लि. सानेपा - २, ललितपुर, नेपाल
फोन नं: ०१ - ५९०५००५ र ९८०११०४४४५
ईमेल: gaumukhiengineering@gmail.com

असार २०७९

विषय सूचि

परिच्छेद : १ परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको परिचय	१
१.३ क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता र औचित्य	३
१.४ क्षमता विकास योजना तर्जुमा विधी र प्रकृया	३
१.५ क्षमता विकास योजनाका सिमाहरु	४
१.६ कार्यकारी सारांश	५
परिच्छेद २ : गाउँपालिकाको क्षमता विकास नीति तथा कार्यनिति	६
२.१ क्षमता विकासका लागि गाउँपालिकाले अंगिकार गरेका नीतिहरु	६
२.३ क्षमता विकासका लागि पछिल्ला तीन वर्षमा गरेको बजेट विनियोजन	७
२.४ क्षमता विकासका लागि संचालित कार्यक्रमहरु	७
परिच्छेद ३ : त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको विद्यमान मानव तथा संस्थागत अवस्था	९
३.१ गाउँपालिकामा विद्यमान मानव संसाधनको अवस्था	९
३.२ गाउँपालिकाको समग्र संस्थागत विकासको अवस्था (सवल र सुधार गर्नुपर्ने पक्ष)	१०
३.४ विद्यमान अवस्था र अपेक्षित अवस्था बीचको अन्तराल	१४
परिच्छेद ४ : क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य	२०
४.१ क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य	२०
४.२ उद्देश्य	२०
४.३ अपेक्षित नतिजा	२०
परिच्छेद : ५ क्षमता विकास आवश्यकता विश्लेषण	२२
५.१ जनप्रतिनिधि स्तर	२२
५.२ समिति तथा उप-समिति गठन, परिचालन र कृयाशिलता	२२
५.३ कर्मचारी स्तर	२३
५.४ विषय क्षेत्र अनुसार संस्थागत स्वमुल्यांकनमा कमजोर कार्यसम्पादन देखिएका क्षेत्रहरुको विश्लेषण	२३
५.५ संविधान प्रदत्त अधिकार र कार्यसम्पादन अवस्थाको संक्षिप्त विश्लेषण	२९
परिच्छेद : ६ क्षमता विकास योजनाका प्राथमिकताहरु	३१
६.१ जनप्रतिनिधि स्तर	३१
६.२ समिति तथा उप समिति	३१
६.३ कर्मचारी स्तर	३२
परिच्छेद ७ : त्रीवर्षिय क्षता विकास योजना (लक्ष्य , नतिजा र श्रोत)	३४
७.१ क्षमता विकास नीति	३४
७.२ क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु	३५

७.३ जनप्रतिनिधिहरुका लागी प्रस्तावित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु (मानव संशाधन)	३७
७.४ कर्मचारीहरुका लागी प्रस्तावित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु (मानव संशाधन विकास)	३८
७.५ संविधान प्रदत्त अधिकारको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागी प्रस्तावित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु	४०
परिच्छेद ८ : क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन जिम्मेवारी तालिका.....	४२
८.१ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन जिम्मेवारी तालिका.....	४२
परिच्छेद : ९ अनुगमन तथा मुल्यांकन एवं प्रतिफल.....	४६
९.२ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनबाट प्राप्त हुने वार्षिक प्रतिफल :	४६
परिच्छेद : १० अनुसूचीहरु.....	४८
अनुसूची १ : क्षमता विकास योजना निर्माणको छलफल कार्याशालामा सहभागीहरुको विवरण	४८
अनुसूचि २ : गाउँपालिका स्तरिय छलफल तथा अन्तरकृयाका तस्विहरु	४९
अनुसूचि ३ : कार्यरत कर्मचारी विवरण	५२

परिच्छेद : १ परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ ले संघीय गणतन्त्र नेपालमा संघीय, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको सरकारको व्यवस्था गरेको छ। स्थानीय सरकार नागरिकको निकटमा रहेर संविधान र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले तोकेका अधिकारहरूको प्रयोग गर्दै स्थानीय जनतालाई छिटो, छरितो, सरल, पारदर्शी र गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गरी लोकतन्त्रका लाभहरूलाई नागरिकहरूमा प्रत्याभूत गराउने गहन जिम्मेवारी लिएको सरकार हो। राष्ट्रिय योजनाले लिएको लक्ष्य तथा राष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरूको कार्यान्वयन गर्दै सुखी र सम्बृद्ध नेपाल निर्माण गर्न र सामाजिक न्याय स्थापित गरी समतामूलक समाज निर्माण गर्ने अभिभारा भएको स्थानीय सरकारले आफ्नो कार्य सम्पादन स्तरमा सुधार गर्दै सेवा प्रवाहलाई अझ प्रभावकारी र जनमूख बनाउनु आजको प्रमुख आवश्यकता रहेको देखिन्छ।

हाल स्थानीय सरकारहरूले नेपालको संविधान-२०७२, स्थानीय सरकार संचालन ऐन- २०७४ र विभिन्न राष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरू र राष्ट्रिय तथा स्थानीय योजनाको आधारमा सम्पादन गर्नु पर्ने नियमित कार्यहरू सम्पादन स्तर र अवस्थाको अध्ययनबाट स्थानीय तहमा कार्यरत जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको व्यक्तिगत क्षमता (ज्ञान, सीप, दक्षता, प्रवृत्ति), संस्थागत क्षमता र विधि/प्रणालीगत क्षमतामा विकास गर्दै जानुपर्ने देखिएको छ। संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तयार गरेको स्थानीय तहको संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन र वित्तीय सुशासन जोखिम स्वमूल्यांकनको नतिजाबाट यसको थप पुष्टि भएको छ।

स्थानीय तहहरूको समग्र क्षमताको उपरोक्त अवस्थालाई सम्बोधन गर्ने गरी, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले तयार गरेको गाउँ/नगरपालिकामाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७६ को आधारमा यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा कार्यरत जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको व्यक्तिगत क्षमता (ज्ञान, सीप, दक्षता, प्रवृत्ति), संस्थागत क्षमता र विधि/प्रणालीगत क्षमताको लेखाजोखा गरी अगामी तीन वर्षका लागि तत् तत् विषय क्षेत्र, कर्मचारी र जनप्रतिनिधिहरूको व्यक्तिगत विकास, संस्थागत विकास र विधि/प्रणालीको विकासको साथै संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन र वित्तीय सुशासन जोखिम स्वमूल्यांकनबाट कमजोर देखिएका सूचकहरूको क्षेत्रमा समेत क्रमशः सुधार गर्ने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनका लागि यो त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न लागिएको हो।

यो क्षमता विकास योजना निर्माणको क्रममा आपूर्ति तथा मागमा आधारित क्षमता विकासको अवधारणा अबलम्बन गरिएको छ। त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाले आफ्ना नागरिकहरूलाई प्रवाह गर्ने सार्वजनिक सेवा तथा सुविधाहरूलाई थप प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकाको क्षमतामा अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू लक्षित रहेका छन् भने मागमा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू गाउँपालिकामा कार्यरत जनप्रतिनिधिहरू र कर्मचारीहरूको क्षमताको अन्तराललाई सम्बोधन गर्न तर्फ केन्द्रित रहेका छन्।

१.२ त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको परिचय

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका नेपालको बागमती प्रदेश अन्तर्गत सिन्धुपाल्चोक जिल्लामा अवस्थित छ। यो गाउँपालिका काठमाडौँबाट ८३.६ कि. मी. उत्तर पूर्व, चौताराबाट ५० कि. मी पूर्व र बाह्रबिसे बजारबाट २ कि. मी. दक्षिण पूर्वमा रहेको छ। मानचित्रमा यो गाउँपालिका ८५.८६९ देखि ८६.०३४ पूर्वी देशान्तर,

२७.७९२ देखि २७.७०५ उत्तरी अक्षांशसम्म फैलिएको छ । यसको क्षेत्रफल ९४.२९ वर्ग कि. मी. अथवा नेपालको भू-भागको ०.०६४ प्रतिशत रहेको छ । यस गाउँपालिकाको पूर्वमा कालिन्चोक गाउँपालिका, पश्चिममा सुनकोशी गाउँपालिका र बलेफी गाउँपालिका, उत्तरमा बाह्रबिसे नगरपालिका र दक्षिणमा लिसाङ्खु पाखर गाउँपालिका र भीमेश्वर नगरपालिका रहेका छन्।

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको नामाकरण वडा नं. ५ तौथलीको प्रशिद्ध मन्दिर त्रिपुरासुन्दरी रहेकोले त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका नाम राखिएको हो । त्रिपुरासुन्दरी मन्दिरको स्थापना एक हजार वर्ष अघि लिच्छवी कालमा भएको विश्वास गरिन्छ । त्रिपुरासुन्दरी माई एकै ठाउँमा नवसी पूजारीलाई भुक्त्यानकाको लागि कहिलेकाहीँ खागल डाँडामा नवसी यताउता पनि भान्ने गरेको र त्यहाँको पुराजीले हाल मन्दिर रहेको स्थानमा मन्दिर निर्माण गरी त्यहाँ पुजा गर्ने गरेको थियो । मन्दिर निर्माण पश्चात त्रिपुरासुन्दरी माईको बासस्थान एउटै भएको विश्वास गरिन्छ । त्रिपुरासुन्दरीको लिखित इतिहास भने छैन । त्रिपुरासुन्दरी माईलाई दशैँको बेला कालरात्रीमा मानिसको बलि दिने प्रचलन थियो । विस्तारै त्रिपुरासुन्दरी माईले ३२ लक्षणयुक्त मानिसको बलि चढाउन पुजारीलाई आग्रह गरेपछि ३२ लक्षण भएको मानिस नभेटेपछि त्रिपुरासुन्दरी माईले पुजारीकै छोराको बली मागेपछि पुजारी उक्त कुरामा असह्य भएको कारण त्यसपछि बोकाको बली दिने प्रथा चलनमा आएको भन्ने किम्बदन्ती पाइन्छ ।

घरधुरी सर्वेक्षण २०७७ अनुसार त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको जम्मा घरधुरी संख्या ४,२३३ रहेको छ । वडा नं. १, २, ३, ४, ५ र ६ मा क्रमशः ३१६, ९०४, ९६४, ६३३, ९३० र ४८६ रहेका छन् । यस गाउँपालिकामा सबैभन्दा बढी घरधुरी भएको वडा ३ नं. हो भने सबैभन्दा कम घरधुरी भएको वडा १ नं. हो । यस गाउँपालिकाको जनसंख्याकोवितरण अवस्थाको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

वडा नं.	घरधुरी संख्या	जनसंख्या		
		पुरुष	महिला	जम्मा
१	३१६	७४८	६९८	१४४६
२	९०४	२०१९	१९९२	४०११
३	९६४	२१३४	२०७२	४२०६
४	६३३	१५३३	१४७७	३०१०
५	९३०	२६७५	२५२०	५१९५
६	४८६	१२६२	११५३	२४१५
जम्मा	४२३३	१०३७१	९९१२	२०२८३

यस गाउँपालिकाको धेरैजसो भू भाग वन जंगलले ढाकेको छ । वडा नं. चोकटी र वडा नं. ४ पिस्करमा प्रसस्त खानेपानीका मुहानहरु रहेका छन् । यो गाउँपालिका सुनकोशी नदीको जलप्रवाह क्षेत्रसँग आवद्ध छ । यस क्षेत्रमा बग्ने प्रमुख नदीहरु सुनकोशी, हाँडी खोला, घट्टेखोला, तौथली खोला, दावी खोला आदि हुन ।

यस गाउँपालिकामा मुख्यतः हिन्दु तथा बौद्ध धर्म मान्ने मानिसहरुको बसोबास रहेको पाइन्छ । केही समय यता यस गाउँपालिकाका थोरै जनसंख्याले ईसाई धर्म मान्न थालेको पाइन्छ । यसै गरी गाउँपालिकामा विभिन्न जातजातिहरु जस्तै ब्राह्मण, क्षेत्री, थामी, पहरी, नेवार, तामाङ, शेर्पा, जिरेल, भुजेल, विश्वकर्मा, नेपाली, गुरुङ, मगर, घर्ती, घले आदीको सौहार्दपूर्ण बसोबास रहेको पाइन्छ । यस

गाउँपालिकामा मुख्य गरी दशैं, तिहार, हरिबोधनी एकादशी, शिवरात्री, तीज, धान्यपूर्णिमा, माघे संक्रान्ति, साउने संक्रान्ति, क्रिसमस, भुमे, ल्होसार, चैते दशैं, आमा खुवाउने औंशी, उद्यौली आदी जस्ता मुख्य चाडवर्षहरु मनाउने गरिन्छ ।

१.३ क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता र औचित्य

विगतमा क्षमता विकासका प्रयासहरु भएपनि त्यसको कार्यान्वयनको लागि ठोस रणनीति भएको पाइदैन । सशक्त, स्पष्ट र कार्यमुखी क्षमता विकासको रणनीतिको अभावमा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु विगतमा केन्द्रबाट संचालित भएको हुँदा स्थानीय स्तरमा त्यसप्रति अपनत्वको अभाव देखियो । त्यसैगरी, स्थानीय तहहरुको संस्थागत क्षमता बढ्न गएको अवस्थामा संस्थागत स्वमुल्यांकन कार्यविधि, २०७७ ले कल्पना गरेको पूर्ण क्षमतालाई अग्रगामी र प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ । यसैको निरन्तरता स्वरुप तयार गरिएको यस क्षमता विकास योजनाको आवश्यकता तथा औचित्य निम्नानुसार रहेको छ :

- स्थानीय सरकारलाई प्राप्त अधिकार र जिम्मेवारीहरु दक्षताका साथ सम्पादन गर्न जननिर्वाचित पदाधिकारी तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारी, उपभोक्ता समिति लगायत स्थानीय विकासका सरोकारवालाहरुको कार्य दक्षता वृद्धि गर्न ।
- नतिजामुखी कार्य प्रकृया अवलम्बन गर्न सहयोग पुऱ्याउन ।
- सेवा प्रवाह तथा विकास व्यवस्थापनमा आधुनिक प्रशासनका नवीनतम आयाम, प्रविधि र प्रणालीको प्रयोग र अनुशरण गर्न ।
- संविधान र प्रचलित कानुनहरुबाट प्राप्त अधिकार अनुरूप जनउत्तरदायीपूर्ण ढंगबाट कार्य सम्पादन गर्नका लागि गाउँपालिकाको सबल र कमजोर पक्षहरुको पहिचान गर्दै देखिएका अन्तरालहरुको परिपूर्ति मार्फत सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता ल्याउन ।
- प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक ज्ञान, सीप र विद्यमान क्षमता बीचको अन्तराल पहिचान गर्न ।
- आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न ।
- मानव संशाधन तथा संस्थागत विकासका क्षेत्रमा देखिएका कमजोर क्षेत्रहरु पहिचान गर्न ।
- क्षमता विकास कार्यक्रमलाई प्रकृयाका रुपमा संचालन, कार्यान्वयन तथा प्रयोग गर्दै जान र आवधिक नीतिहरु अनुशरण गर्न ।
- क्षमता विकास योजनामा मानव संशाधन, संस्थागत विकास र प्रणाली विकासका क्षेत्रहरु अन्तर्गत गरिनु पर्ने न्यूनतम कार्यहरुको प्राथमिकता अनुसार लगानी सुनिश्चित गर्न ।

१.४ क्षमता विकास योजना तर्जुमा विधी र प्रकृया

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्दा देहाय बमोजिमका विधि र प्रकृयाहरुको अबलम्बन गरिएको थियो :

- क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धमा गाउँपालिका प्रमुख सरोकारवालाहरु: निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत सहित शाखा प्रमुखहरु, गाउँपालिका अन्तर्गतका कर्मचारीहरूसंग छलफल तथा परामर्श गरिएको थियो ।

- गाउँपालिका सम्बद्ध सबै पक्षहरू (जनप्रतिनिधि, कर्मचारी र वडा कार्यालय) को प्रत्यक्ष सहभागितामा क्षमता विकाससंग सम्बन्धित रहेर विद्यमान क्षमताको अवस्था र अपेक्षित क्षमता विचको रिक्तताको सम्बन्धमा स्व-मूल्यांकन लेखाजोखा र स्व-महशुसिकरण गर्ने गराउने कार्य सम्पन्न गरिएको थियो ।
- गाउँपालिकाको मानव संसाधन संरचना (निर्वाचित जनप्रतिनिधि: अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्ष र वडा सदस्य, ऐन बमोजिमका समितिहरू) र शाखागत कर्मचारीहरूको कार्यविवरणमा आधारित भई क्षमताको अन्तराल र आवश्यकता पहिचान गरिएको थियो । यसका लागि गाउँपालिकाले गरेको संस्थागत स्व- मूल्यांकन (LISA) लाई समेत प्रमुख आधार बनाइएको छ ।
- गाउँपालिकामा पहिचान भएका मानव संसाधन, संस्थागत तथा प्रणाली विकास अन्तरगतका कार्यक्रमहरूलाई समेटेर प्राथमिकताक्रम अनुसार पहिलो, दोश्रो र तेश्रो बर्ष उल्लेख गरेर त्रिबर्षिय क्षमता विकास योजना तयार गरिएको छ ।
- गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना अनुसार गाउँपालिका र विभिन्न स्रोत (संघिय सरकार, प्रदेश सरकार, प्रदेश सुसान केन्द्र, विकास साभेदार) बाट प्राप्त हुने सम्भावित योगदानको लेखाजोखा गरि ३ बर्षको कार्यक्रम सहति स्रोतको अनुमान गरिएको छ ।
- क्षमता विकास योजना तर्जुमाको सिलसिलामा चेकलिस्ट तथा प्रश्नावली प्रयोग गरि गाउँपालिकाका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूसंग प्रत्यक्ष भेटघाट, टेलिफोन, इमेल, लगायतका माध्यमबाट छलफल, परामर्श, अन्तर्क्रिया एवं अवलोकन र विद्यमान दस्तावेजहरूको अध्ययन जस्ता सहकार्यात्मक विधिहरू अपनाइएको ।
- प्रारम्भिक त्रिबर्षिय क्षमता विकास योजना त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका र प्रदेश सुशासन केन्द्र बागमती प्रदेशमा पेश गरी तहाँबाट प्राप्त सल्लाह सुभाबहरूलाई समेटेर योजनालाई अन्तिम रूप दिइएको ।

१.५ क्षमता विकास योजनाका सिमाहरू

गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्दा स्थानीय तहको निर्वाचनको कार्यक्रमहरू समेत सुरु भै सकेको भएता पनि योजना तर्जुमा गर्ने कार्यमा गाउँपालिकाको उल्लेख्य सहयोग र सहकार्य तथा विज्ञ परामर्शदाताहरूको निरन्तरको खटाईले यो दस्तावेज तोकिएकै समय सीमाभित्र तयार गर्न सकिएको छ । यसका बावजुद पनि यो क्षमता विकास योजनाका केही सिमाहरू निम्न अनुसार रहेका छन् :

- स्थानीय तहको निर्वाचनको मनोनयन दर्ताकै समयावधिका विचमा यो योजना तर्जुमाका लागि गाउँपालिका स्तरमा छलफल तथा अन्तरकृया गर्नुपर्दा अपेक्षाकृत रूपमा जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूसंग अन्तरक्रिया हुन नसक्नु ।
- केही उपभोक्ता समितिका पदाधिकारी तथा सेवाग्राहीहरूसंग गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहको अवस्थाबारे संक्षिप्त कुराकानी गरी गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहको अवस्थाबारे जानकारी लिन सकियो ।
- यो क्षमता विकास योजना गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरू र जनप्रतिनिधिहरूसंग गरिएको छलफल, अन्तरकृया र आवश्यक दस्तावेजहरूको अध्ययनको आधारमा तयार पारिएको भएता पनि यसमा सबै कर्मचारी र जनप्रतिनिधिहरूको सहभागिता हुन नसकेकाले यसमा समूहगत स्वार्थले प्रभाव पारेको हुनसक्दछ ।

- यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने वित्तीय स्रोतको विनियोजन र उपलब्धताको सुनिश्चितता हुन बाँकी रहेको ।

१.६ कार्यकारी सारांश

संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले तयार गरेको स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमुल्यांकन कार्यविधि, २०७७ र प्रदेश सुशासन केन्द्र, बागमती प्रदेशले तयार गरेको कार्यशर्तको अधिनमा रही प्रदेश सुशासन केन्द्रको आर्थिक सहयोग तथा RINC-ECOCODE Nepal-GES(JV) काठमाडौंको प्राविधिक सहयोगमा त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका, सिन्धुपाल्चोकको यो त्रिवर्षीय (२०७९/०८०-२०८१/०८२) क्षमता विकास योजना तयार पारिएको हो ।

नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, नगर गाउँपालिकाको कार्यविभाजन नियमावली र नेपाल सरकारले विभिन्न समयमा तर्जुमा गरेको नीति, निर्देशिका र मार्गदर्शनका आधारमा गाउँपालिकाले आफ्नो कार्यालय, वडा, सरोकारवाला, सेवाग्राही, सेवा प्रदायक संस्थाहरूको क्षमता विकास गरी जनताका विकास निर्माणका आवश्यकता पूरा गर्न एवम् सेवा प्रवाहलाई सरल र प्रभावकारी बनाउन सकिने विश्वास लिएको छ । विगतका अनुभव, विद्यमान क्षमता र आवश्यकता एवम् कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा लक्षित वर्ग लगायत आम नागरिकलाई स्थानीय तहले प्रदान गर्नुपर्ने सेवा सुविधा सहज रूपमा प्रदान गर्न गाउँपालिका लगायत आफ्नो क्षेत्रका सबै सेवाप्रदायक र सेवाग्राहीको समेत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यबाट यो त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजना २०७९ निर्देशित छ । गाउँपालिका अध्यक्ष, वडाअध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडा सचिव र कर्मचारी समेतको उपस्थितिमा क्षमता विकासको विद्यमान अवस्था, अन्तराल, सामूहिक तथा व्यक्तिगत छलफल एवं अन्तरक्रिया गरी प्राप्त राय सुझावहरूका आधारमा यो त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजनाको मस्यौदा तयार पारिएको छ । यसरी सामूहिक छलफल, अन्तरक्रिया, कर्मचारी एवं सेवाग्राहीहरूसंगको व्यक्तिगत छलफलबाट प्राप्त सुझावहरूलाई समेत समेटि यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाकाको त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजना (२०७९/०८०-२०८१/०८२) तयार गरिएको छ । प्रस्तुत क्षमता विकास योजना त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधि, वडा कार्यालय, विषयगत शाखा, सेवा प्रदायक संस्था, गैसस, उपभोक्ता समिति, निजी क्षेत्र, नागरिक समाजका संस्थाहरूको समेत क्षमता विकासका लागि मुख्य क्रियाकलाप तथा सो भित्रका सहायक क्रियाकलापहरूलाई समेत समेटि भौतिक स्रोत, नीति-नियम तथा निर्देशिकाहरू, मानव-स्रोत व्यवस्थापन एवम् क्षमता अभिवृद्धिका लागि विभिन्न प्रकारका तालिम, कार्यशाला, गोष्ठी, भ्रमण एवम् अन्तरक्रियात्मक छलफल/बैठकहरूको खाका प्रस्तुत गरेको छ । साथै योजना कार्यान्वयन गर्न तिन वर्षको लागि कूल रु. ३३,९५०।- हजारको बजेट प्रस्ताव गरिएको छ । कूल अनुमानित बजेटमा रु. २६,०५० हजार गाउँपालिकाको आफ्नै स्रोत र रु. ८,१०० हजार बाह्य वाह्य स्रोतबाट जुटाउने गरि प्रस्ताव गरिएको छ । तिन वर्षमा सम्पन्न गर्ने गरी तयार पारिएको मागमा आधारित यस क्षमता विकास योजनाको पूर्ण कार्यान्वयनमा गाउँपालिकाका तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरूको महत्वपूर्ण भूमिका रहने अपेक्षा गरिएको छ ।

परिच्छेद २ : गाउँपालिकाको क्षमता विकास नीति तथा कार्यनीति

२.१ क्षमता विकासका लागि गाउँपालिकाले अंगिकार गरेका नीतिहरू

संविधान तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको मर्म अनुरूप स्थानीय सरकारले सेवा प्रवाह मार्फत जनतालाई सुशासनको प्रत्याभूति दिलाउने कुराको सुनिश्चितता प्रदान गर्नका लागि समय सापेक्षरूपमा विकास भै रहेको प्रविधि, ज्ञान, सीपलाई अंगिकार गर्दै गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न पक्कै पनि संस्थागत तथा मानव संसाधन तर्फ क्षमता विकास गर्नु अपरिहार्य हुन्छ। त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको क्षमता विकास सम्बन्धी छुट्टै नीति नभएता पनि गाउँपालिकाको वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेटमा क्षमता विकास सम्बन्धी नीतिहरू उल्लेख गरेको छ। जस अनुसार, आ.व.०७८।८९ को आफ्नो वार्षिक नीति, कार्यक्रम र बजेटमा क्षमता विकास सम्बन्धी निम्नानुसारको नीतिहरू उल्लेख गरेको छ :

- उपभोक्ता समिति मार्फत गरिने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन संचालनमा रहेको योजना सम्झौता तथा भुक्तानी पुस्तिका एवं उपभोक्ता समिति गठन, संचालन र परिचालन सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
- हाल योजना सम्बन्धी सफ्टवेयर योजना शाखामा मात्र संचालनमा रहेकोले आगामी आर्थिक वर्षमा प्रविधिक शाखा सहित वडा सम्म पुर्याउने व्यवस्था मिलाईने छ।
- गाउँपालिका भवन, पिस्कर स्वास्थ्य चौकीको भवन निर्माणको चरणमा रहेकोले उक्त कार्यहरू सम्पन्न गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिने छ।
- गाउँपालिका भित्र इन्टरनेटको सहज पहुँचको सुनिश्चितता गर्न ल्याण्डलाइन टेलिफोन, इन्टरनेट सेवा विस्तारका लागि पहल गरिनेछ।
- लोपोन्मुख लोकल विउ विजन र बालीजन्य जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानीय समुदायको अग्रसरतालाई प्रोत्साहन गर्नुका साथै उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।
- सहकारी संस्था सँग साभेदारीमा सहकारी प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- जनस्वास्थ्यलाई ध्यानमा राखि स्वास्थ्य संस्था व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयन समिति गठन गरी रोगको रोकथाम, नियन्त्रण, स्वास्थ्य व्यवस्थापन र सचेतना अभिवृद्धि गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ।
- लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसा नियन्त्रण गर्न प्रचलित कानूनको अभिमुखिकरण अभियान सञ्चालन गरिनेछ।
- बालमैत्री स्थानीय तह निर्माण गर्न बाल अधिकार सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ।
- विद्युतिय शासनलाई थप प्रभावकारी बनाउन यस गाउँपालिकाले निर्माण गरेको डिजिटल पार्श्वचित्रको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ।
- सेवा प्रवाहलाई सूचना प्रविधि मैत्री बनाईने साथै प्रत्येक वडा कार्यालयमा विद्युतिय माध्यमबाट सेवा प्रवाह संचालनमा जोड दिईनेछ।
- गाउँपालिकामा सुशासन, पारदर्शिता, जवाफदेहिता अभिवृद्धिका लागि सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सामाजिक लेखा परीक्षण र लैंगिक लेखाजोखा क्रियाकलापहरूलाई पारदर्शी बनाउन सुशासन रणनीति निर्माण गर्न जोड दिइनेछ।
- सार्वजनिक सेवालाई जनमुखी र परिणामुखी बनाउन क्रमशः वडास्तरमा विकेन्द्रिकरण गर्दै लैजाने नीति अनुरूप वडाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरी आधारभूत सेवाहरू सम्बन्धित वडाबाट प्रदान गरिने व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।

- गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवा कागज विहिन प्रणालीमा अघि बढाउँदै योजना, लेखा, राजश्व लगायतका क्षेत्रमा Software मार्फत कार्य गर्ने प्रक्रियालाई प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै आत्मसम्मानका साथ उच्च मनोबलमा काम गर्ने वातावरण सृजना गर्दै लगिनेछ ।
- योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्न गाउँपालिकाको मानव संसाधन पर्याप्त नभएमा सम्बन्धित विषयका विज्ञहरुलाई Consultant का रुपमा Hire गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- चालु आर्थिक वर्षमा गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, वडा नं ४ र वडा नं ६ मा अनलाइन मार्फत राजश्व दाखिला गर्ने व्यवस्था मिलाइएकोमा आगामी आर्थिक वर्षमा सबै वडा कार्यालयहरुबाट अनलाइन मार्फत राजश्व दाखिला गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- चालु आ.व. मा गाउँपालिकाको कार्यालयमा सुचना बोर्ड राखी नागरिकलाई गाउँपालिकाका सुचनाहरु सुसूचित गर्ने व्यवस्था गरिएकोले आगामी वर्षमा सबै वडा कार्यालयहरुमा डिजिटल सुचना बोर्ड राख्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- गाउँपालिकाको कार्यसम्पादन तथा सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिकामा कार्यरत निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारीहरुलाई उत्प्रेरित गरी मनोबल उच्च राख्न अतिरिक्त समय कामकाज गरेबापत भत्ता, खाजा खर्च स्वरुप मासिक रुपमा कार्यविधी बनाई निश्चित सूविधा उपलब्ध गराइनेछ ।

२.३ क्षमता विकासका लागि पछिल्ला तीन वर्षमा गरेको बजेट विनियोजन

यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको आफ्नो सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन तथा सुशासन प्रवर्धन, जवाफदेही र सेवामा गुणस्तरियता कायम गर्न उपलब्ध जनशक्तिको क्षमता विकासका लागि वार्षिक रुपमा विभिन्न क्षमता विकासका कार्यक्रमहरुमा बजेट विनियोजन गरी प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ । गाउँपालिकाले पछिल्ला तीन आर्थिक वर्षहरुमा क्षमता विकासका लागि गरेको प्रयत्न र विनियोजन गरेको बजेट निम्नासार रहेको छ :

तालिका नं. १ त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको विगत तीन आ.व.को क्षमता विकास बजेट

आ.व.	बजेट रु.	मुख्य मुख्य क्रियाकलापहरु
आ.व.०७६।०७७	३६,५०,०००	जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरुलाई तालिम, अध्ययन अवलोकन भ्रमण, software खरिद, अभिमुखीकरण, उ.स.योजना अभिमुखीकरण, योजना अनुगमन तथा भ्रमण,
आ.व.०७७।०७८	२४,००,०००	सफ्टवेयर संचालन तालिम, पन्जिकरण र सेवाप्रवाह तालिम सूचना प्रविधि उपकरण,
आ.व.०७८।०७९	४८,००,०००	सवारी साधन खरिद, तथा उपभोक्ता समितिलाई तालिम,

स्रोत : त्रिपुरासुन्दरी गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

२.४ क्षमता विकासका लागि संचालित कार्यक्रमहरु

संस्थागत क्षमता विकास तथा मानव संसाधनको क्षमता विकासका लागि यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा आवश्यक नीतिगत व्यवस्था तथा कार्यक्रमगत रुपमा बजेट विनियोजन गरि प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्दै आएको छ, तथापि सुशासन प्रवर्धन र सेवामा गुणस्तरियता तथा प्रभावकारीता कायम गर्न अझै थुप्रै प्रयत्नहरु गर्न आवश्यक छ । पछिल्ला तीन आर्थिक वर्षहरुमा प्राथमिकताका साथ संचालित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु निम्न अनुसार रहेका छन ।

तालिका नं. २ : त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको विगत तीन वर्षका क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु

आ.व.०७६।०७७	आ.व.०७७।०७८	आ.व.०७८।०७९
-------------	-------------	-------------

<ul style="list-style-type: none"> ● अध्ययन अवलोकन भ्रमण ● जनप्रतिनिधीहरूका लागि क्षमता विकास तालिम ● कर्मचारी क्षमता विकास तालिम ● software खरिद, अभिमुखीकरण, ● उपभोक्ता समितिलाई तालिम, अभिमुखीकरण, ● लक्षित वर्गका लागि सीप विकास तालिम 	<ul style="list-style-type: none"> ● कार्यालय फर्निचर तथा उपकरण ● कर्मचारी क्षमता विकास तालिम ● software खरिद, अभिमुखीकरण, ● उपभोक्ता समितिलाई तालिम, अभिमुखीकरण, ● कर्मचारी तालिम ● सहकारी संस्थाहरूका लागि सहकारी व्यवस्थापन तालिम ● सुचिकृत मेलमिलापकर्ता हरुलाई तालिम ● सवारी साधन खरिद 	<ul style="list-style-type: none"> ● अध्ययन अवलोकन भ्रमण ● ई विडिड तालिम ● सफ्टवेयर जडान तथा तालिम ● लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसा नियन्त्रण गर्न प्रचलित कानुनको अभिमुखीकरण अभियान सञ्चालन । ● न्यायिक समिति र मेलमिलापकर्ता तालिम ● सवारी साधन खरीद
---	--	---

स्रोत : त्रिपुरासुन्दरी गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

परिच्छेद ३ : त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको विद्यमान मानव तथा संस्थागत अवस्था

३.१ गाउँपालिकामा विद्यमान मानव संसाधनको अवस्था

संविधान प्रदत्त अधिकार र स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले प्रवन्ध गरेको व्यवस्था अनुरूप सेवा प्रवाहमा नागरिकहरुको सन्तुष्टिलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयनमा लैजान मानव संसाधन (उपलब्ध जनाशक्ति) को महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ। यसै तथ्यलाई आत्मसात गर्दै यस गाउँपालिकाले आफ्नो संगठनात्मक संचनाको सर्वेक्षण गरी संगठनको स्वरूप र जनशक्तिको यकीन गरी सोही अनुरूप उपलब्ध जनशक्तिको कार्यविभाजन तथा जिम्मेवारी बाँडफाँड गरेको छ। गाउँपालिकाको स्वीकृत दरवन्दी र कार्यरत जनशक्तिको विवरण तालिका ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३ : त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको विद्यमान जनशक्ति दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था

क्र.स.	संगठनात्मक संरचना अनुसार स्वीकृत स्थायी दरवन्दी	संख्या	पदपूर्तिको अवस्था		कैफियत
			पदपूर्ति	रिक्त	
क	गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय तर्फ				
१	प्रमुख प्रशासकीय असधकृत (रा.प.तृतीय/आठौं तह)	१	१	०	
२	ईन्जिनियर (सातौं/आठौं तह)	२	२	०	
३	अधिकृत, शिक्षा (सातौं/आठौं तह)	१	१	०	
४	अधिकृत, प्रशासन (सातौं/आठौं तह)	२	१	१	
५	अधिकृत, लेखा (सातौं/आठौं तह)	१	१	०	
६	आन्तरिक लेखा परिक्षक (पाचौं तह)	१	१	०	
७	सहायक (पाचौं तह)	४	३	१	
८	कम्प्युटर अपरेटर (चौथो तह)	१	१	०	
९	लेखा सहायक (पाचौं तह)	१	१	०	
१०	प्रा.स., शिक्षा (पाचौं तह)	१	१	०	
११	हे.अ., स्वास्थ्य (पाचौं/छैठौं तह)	१	१	०	
१२	सब ईन्जिनियर (पाचौं तह)	१	१	०	
१३	अ. सब ईन्जिनियर (चौथो तह)	३	२	१	
१४	सहायक महिला विकास निरिक्षक (चौथो तह)	१	१	०	
१५	खा.पा.स.टे. (चौथो तह)	१	१	०	
ख	वडा कार्यालय तर्फ				
१	सहायक(पाचौं तह)	४	२	२	
२	सब ईन्जिनियर (पाचौं तह)	३	१	२	
३	अ. सब ईन्जिनियर (चौथो तह)	३	२	१	
४	सहायक(चौथो तह)	४	१	३	
कूल जम्मा		३८	२४	१४	

स्रोत : त्रिपुरासुन्दरी गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

उपरोक्त तालिका अनुसार त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको जम्मा दरवन्दी ३८ जनाको रहेकोमा हाल २४ पद पदपूर्तिको अवस्था छ भने १४ जना स्थायी पदपूर्ति नभएता पनि ८ जना करारमा कार्यरत रहेका छन्। गाउँपालिकाको कार्यबोभलाई अध्ययन र विश्लेषण गर्दा ३८ जना कर्मचारीको दरवन्दी अपुग देखिन्छ। गाउँपालिकाले यथासक्य संगठन अध्ययन सर्वेक्षण गरी दरवन्दी पुनरावलोकन तथा रिक्त पदमा पदपूर्ति गरी सेवा प्रवाहलाई चुस्त, दुरुस्त बनाउनु पर्ने देखिन्छ।

३.२ गाउँपालिकाको समग्र संस्थागत विकासको अवस्था (सवल र सुधार गर्नुपर्ने पक्ष)

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको जनसंख्या, भौगोलिक स्थिति अनुसार प्रत्येक घरधूरीले गाउँपालिकाबाट पाउने सेवा प्रवाहलाई मध्यनगर गरी आफ्नो नीति तथा कार्यक्रम पारित गरी कार्य सम्पादन गर्दै आएको छ । यस गाउँपालिकाका ६ वटा वडा रहेका छन् । यसरी जनसंख्या तथा वडा संख्याको आधारमा वडा कार्यालय तर्फको कार्यबोझ बढी नै रहेको छ । यस गाउँपालिका अन्तर्गतका सेवा प्रवाह लगायत विकास निर्माणका कार्यहरूमा आवश्यक कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको अवस्था हेर्दा स्वीकृत दरवन्दी अनुसार कर्मचारी नभई कुनै शाखाको कार्यबोझ कम तथा कुनै शाखाको कार्यबोझ बढी देखिएको छ । धेरै कर्मचारीको दरवन्दी श्रृजना गर्दा एकातर्फ तलवभत्तामा धेरै रकम छुट्याउनु पर्ने अवस्था हुने तथा शाखाको कार्यबोझको आधारमा काम बाँडफाँड गरी कर्मचारीहरूको दरवन्दी राख्दा केही वडामा बाहेक अन्यमा कर्मचारीको अभाव कमै हुन जान्छ । यस गाउँपालिकामा संगठन संरचना अनुसार नै कर्मचारीहरू समायोजन र नयाँ नियुक्ति मार्फत आएता पनि हाल आएर सरुवा हुँदै जाने प्रवृत्ति देखिएकाले यस तर्फ ठोस कदम चाल्नु पर्ने देखिन्छ । गाउँपालिकाको समग्र संस्थागत विकासको अवस्थालाई निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका ४ : त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको समग्र संस्थागत विकासको अवस्था

(क) सवल पक्ष (Strength)	(ख) कमजोर पक्ष (Weakness)	(ग) अवसर (Opportunity)	(घ) चुनौती (Threats)
भौतिक श्रोत साधन			
<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाका भवन निर्माणको अवस्था । सबै वडा कार्यालयहरू आफ्नै भवनबाट सेवा प्रवाह गरिरहेका छन् । प्राविधिक कर्मचारीलाई फिल्ड जानका लागि आवश्यक पर्ने सवारी साधन तथा अन्य सामग्रीको व्यवस्था भएको । सुचना प्रणालीको सुरुवात E-Governance को सुरुवात सबै वडाहरूमा सुचना प्रविधिको समुचित व्यवस्था भएको । घटना दर्ता, लेखा संचालन, तथा प्रशासन संचालनार्थ विभिन्न Software को सुरुवात । 	<ul style="list-style-type: none"> २ वटा वडाको भवन भाडामा र १ वटा वडाको भवन निर्माणधिन अवस्थामा भएको हुँदा गुणस्तरिय सेवामा समस्या । गाउँपालिकाको भवन निर्माण सम्पन्न नभइसकेकोले चुस्त र प्रभावकारि सेवामा कमि । वडा कार्यालयहरूमा जडान गरिएका इन्टरनेट सेवाको गुणस्तर कम हुँदा सेवा प्रवाहमा कठिनाई । आवश्यकता अनुसार फिल्ड जानका लाग सवारी सधानको अभाव । भवन नहुदा कार्यलयमा आवश्यक पुर्वाधारको कमि । 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरूको सुविधा सम्पन्न कार्यालय भवन तयार हुँदै गर्दा सेवा प्रवाहलाई सहज र भरपर्दो हुने गरी सेवा प्रवाह गर्न सकिने । 	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक पुर्वाधार अपाङ्गमैत्रि, बालमैत्री नहुदा सेवामा पहुँचबाट बन्चित हुनु पर्ने अवस्था सृजना हुन सक्ने ।
ऐन, नियम, विधि र प्रणाली			
<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकामा आवश्यक ऐन, कानून, 	<ul style="list-style-type: none"> एकल अधिकार अन्तर्गतका कतिपय कानूनहरू बनाउन नसकिएको, बनाएका 	<ul style="list-style-type: none"> संघ र प्रदेश सरकारका नमुना 	<ul style="list-style-type: none"> एक स्थानीय तहबाट अर्को स्थानीय

<p>निर्देशिकाहरूको तयार भई कार्य सम्पादनमा सहजता हुनु ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● न्यायीक समिति मार्फत न्याय निरूपन राम्रो भएको । ● ठूला पूर्वाधारका आयोजनाहरू ई विडिङ्का माध्यमबाट ठेक्का लगाउने गरिएको । ● सबै वडामा विद्युत जडान तथा इन्टरनेट सुविधा रहेको । ● सबै वडाबाट अनलाईन व्यक्तिगत घटना दर्ताको शुरुवात भएको । ● आधारभूत पूर्वाधारहरूमा गाउँपालिकाका नागरिकको सहज पहुँच हुनु । 	<p>कानूनहरू पनि पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन हुन सकेका छैनन् ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● संविधान प्रदत्त अधिकारको कार्यान्वयनमा जनप्रतिनिधिहरूको ज्ञान, सिप, क्षमता र अनुभव अक्षित नहुनु । ● प्रविधिहरूको उपलब्धता र प्रयोग अपेक्षित रूपमा नहुनु । ● लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट परीक्षणको व्यवस्था नभएको । ● राजस्व सुधार कार्य योजनामा सम्पत्ति कर संकलन सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था नहुनु । 	<p>ऐन, कानूनको आधारमा गाउँपालिकाले आवश्यक ऐन कानून बनाउन सकिने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● देश सुशासन केन्द्र, बागमती प्रदेशको आर्थिक सहयोगमा गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना निर्माणको क्रममा रहनु । ● एकल अधिकार क्षेत्रभित्रका आवश्यक कानूनहरू तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गरी कानूनी राज्यको प्रत्याभूत दिन सकिने । 	<p>तहमा कर्मचारी सरुवा भई जान पाउने व्यवस्थाले कर्मचारीको सदैभ अभाव हुने देखिएको ।</p> <ul style="list-style-type: none"> ● कर्मचारीलाई महत्वपूर्ण जिम्मेवारी दिँदा त्यसबाट हुनसक्ने जोखिमको भरणको अनिश्चिता । ● आन्तरिक आम्दानीका श्रोतहरू कम हुनु, श्रोतको पहिचान र परिचालन अपेक्षित रूपमा गर्न नसक्नु ।
जनशक्ति व्यवस्था			
<ul style="list-style-type: none"> ● गाउँ सभाबाट दरवन्दी स्वीकृत भई सोही बमोजिमम जनशक्ति परिचालित रहेका । ● योजना कार्यान्वयनमा लक्षित वर्गको समेत सहभागिता रहने गरेको । ● गैर-सरकारी संस्थासंगको साभेदारीका प्रभावकारी कार्य हुनु आयआर्जन । ● स्वीकृत दरवन्दीमा स्थायी पदपूर्ति नभएका पदमा करार सेवामा कर्मचारी नियुक्त गरी सेवा प्रवाहमा कमि आउन नदिइएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● दरवन्दी अनुसारका स्थायी कर्मचारी कम छन्, लोक सेवा मार्फत सिफारिस भई आउने कर्मचारी अन्यत्र सरुवा भै जाने प्रवृत्ति बढेको । ● योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सोचे अनुसार लक्षित वर्गको सहभागिता र उनीहरूको मागको सुनुवाई नभएको । ● अधिकांश कर्मचारीहरूमा सूचना प्रविधि सम्बन्धी ज्ञान, सीप र अभ्यासमा कमी हुनु ● तालिम आवश्यकता पहिचान तथा तालिमका अवशरको कमी रहनु । 	<ul style="list-style-type: none"> ● आवश्यक जनसक्ति प्रदेश वा सघँमा माग गर्न सकिने । ● भरखरै निर्वाचन सम्पन्न भएकोले नयाँ आउने जनप्रतिनिधि हरुलाई शुरुवात देखिनै सबल पार्न सकिने । ● प्रदेश सुशासन केन्द्र, बागमती प्रदेश मार्फत विभिन्न क्षमता विकास र सुशासन 	<ul style="list-style-type: none"> ● जनशक्ति अभावको कारण समयमा जनगुनासो सम्बोधन नहुदा जनतामा निराश उत्पन्न हुन सक्ने ।

	● कर्मचारीहरूको विस्तृत कार्य विवरण नहुनु	प्रवर्द्धनका अवसरहरू हुनु ।	
ज्ञान, सीप, दक्षता			
<ul style="list-style-type: none"> ● सबै कर्मचारीहरूलाई कार्य विवरण दिइएको ● अधिकांश शाखाका प्रमुख तथा अन्य कर्मचारीलाई आवश्यक तालिम दिइएको (आपूर्ति तथा मागमा आधारित) ● प्रतिवेदन तथा अभिलेख व्यवस्थापन राम्रो रहेको । ● केहि कर्मचारिहरु प्रविधीमैत्री हुनुको साथै तालिम प्राप्त । ● समय समयमा कर्मचारिहरुलाई तालिमको व्यवस्था । 	<ul style="list-style-type: none"> ● संस्थागत तथा क्षमता अभिवृद्धिका नियमित कार्यक्रमहरूको व्यवस्था नहुनु । ● जनप्रतिनिधीहरूमा क्षमता विकासको महत्व को कम चाँसो वा जानकारी ।कर्मचारीलाई सेवा प्रवेश तालिमको व्यवस्था नभएको । ● स्वास्थ्यका कर्मचारीलाई तालिमको कमी । ● कार्यगत विवरण अनुसारको तालिमको कमी । ● सबै शाखा प्रमुख तथा अन्य कर्मचारी तालिममा सहभागी हुन नपाएका । 	<ul style="list-style-type: none"> ● प्रदेश सुशान केन्द्रले आयोजना गर्ने क्षमता अभिवृद्धि तालिमको अवसर । ● क्षमता अभिवृद्धि तालिमको लागि आन्तरिक स्रोत परिचालन गर्न सकिने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● तालिम प्राप्त कर्मचारिको सरुवा हुन सक्ने सम्भावना, क्षमतावान कर्मचारिको उत्प्रेरणा मा कमी ।

यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको हालको समग्र मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास र विधि/प्रणालीको विकासको अवस्थालाई अ.बा.क.स/(SWOT) विश्लेषण गरेर हेर्दा संस्थागत विकासमा धेरै, त्यसपछि मानव संसाधन विकास र विधि/प्रणालीको विकासमा योजनाबद्ध तवरले काम गर्नुपर्ने देखिएको छ । कार्यपालिकाको कार्यालय भवन तथा वडा कार्यालयहरूका भवनहरूलाई थप सुरक्षित, व्यवस्थित र सेवाग्राहीमैत्रि बनाउनु पर्ने आवश्यकता रहेको छ भने सुविधा सम्पन्न सभा कक्ष, सहायता कक्ष, स्तनपान कक्ष, समावेशी संरचना निर्माण गर्नुपर्ने देखिएको छ । आवश्यकता अनुसार कार्यालय फर्निचर, सवारी साधन, कम्प्युटर लगायतका सामग्रीहरूको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने देखिन्छ । दरवन्दी अनुसारको जनशक्ति व्यवस्थापन र उनीहरूको क्षमता विकासमा लगानी गर्नुपर्ने छ । ऐन, कानून र नीति तर्फ धेरै कामहरू भएको देखिएता पनि संविधान प्रदत्त एकल अधिकार क्षेत्र भित्रका कार्य सम्पादनमा व्यापक सुधार गर्नु पर्ने देखिएको छ ।

३.३ कार्यालय पूर्वाधार तथा कार्यालय उपकरणको अवस्था

यस गाउँपालिकाले गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवालाई व्यवस्थित गर्न, कार्य सम्पादनमा मितव्ययिता ल्याउन, समयको वचत गर्न तथा प्रविधि मैत्री सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक उपकरण तथा औजारहरूको व्यवस्थापन गर्ने क्रममा रहेको छ। कार्यालयका रहेका उपकरणहरूको विवरण तालिका ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका ५ : त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको पूर्वाधार तथा कार्यालय उपकरणको अवस्था

क्र.स.	कार्यालय पूर्वाधार उपकरणहरूको विवरण	संख्या	अवस्था
	पूर्वाधार		
१	गाउँपालिका भवन	१	निर्माणधिन अवस्थामा, यो आव मा सम्पन्न गर्ने लक्ष
२	वार्ड कार्यलय भवन	६	२ वटा भाडामा, १ वटा निर्माणधिन अवस्थामा, ३ वटाको आफ्नै भवनमा संचालन रहेको । ईन्टरनेटको सुविधा राम्रो नभएको ।
३	विषयगत कार्यालय (पशु, कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य ...) का भवनहरू		विद्यालय भवनहरू रहेको । पशु र कृषि सेवा केन्द्रको लागि छुट्टै र व्यवस्थित कार्यालय भवनहरू नभएको ।
	उपकरण		
३	Laptop computer	३१	२ वाट संचालन नरहेको ।
४	Desktop computer	६४	सबै राम्रो अवस्थामा रहेको ।
५	LED Display	३	सबै राम्रो अवस्थामा रहेको ।
६	Projector	२	सबै राम्रो अवस्थामा रहेको ।
७	पिकअप डेलिभेरि	१	राम्रो अवस्थामा रहेको ।
८	सोलर बत्ति सिष्टम	४	सबै राम्रो अवस्थामा रहेको ।
९	डिजिटल क्यामेरा	३	सबै राम्रो अवस्थामा रहेको ।
१०	फोटोकपी	२१	सबै राम्रो अवस्थामा रहेको ।
११	प्रिन्टर	७०	सबै राम्रो अवस्थामा रहेको ।
१२	दमकल	-	उपलब्ध छैन ।
१३	एम्बुलेन्स	१	राम्रो अवस्थामा रहेको ।
१४	सवारी साधन	१	राम्रो अवस्थामा रहेको ।
१५	मोटर साईकल	९	सबै राम्रो अवस्थामा रहेको ।
१६	जेनेरेटर	१	राम्रो अवस्थामा रहेको ।
१७	इन्भरटर	२	सबै राम्रो अवस्थामा रहेको ।
१८	Scanner	१४	सबै राम्रो अवस्थामा रहेको ।
१९	Software	५	सबै राम्रो अवस्थामा रहेको ।

स्रोत : त्रिपुरासुन्दरी गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

नोट: स्वास्थ्य, कृषी तथा अन्य सुचना कम्प्युटर तथा दूरसंचारका सामान, कोभिड संग सम्बन्धित सामाग्री, फर्निचर, टेष्ट किट आदि माथिको तालिकामा समावेश गरिएको छैन ।

३.४ विद्यमान अवस्था र अपेक्षित अवस्था बीचको अन्तराल

तल उल्लेखित क्षमता विकासका विषय क्षेत्रहरुको अधिनमा रही त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्था विश्लेषण गरी निम्न अनुसारको अन्तराल पहिचान गरिएको छ :

तालिका ६ : त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्था र अपेक्षित अवस्थाबीचको अन्तराल

क्षमता विकासका क्षेत्रहरु	अपेक्षित क्षमता	वर्तमान क्षमता स्थिति	क्षमता न्यूनता (अन्तराल)
दीर्घकालीन योजना तर्जुमा (आवधिक योजना, विषयगत रणनीति योजनाहरु)	<ul style="list-style-type: none"> ● योजना तर्जुमा सम्बन्धी कानूनहरु स्वीकृत भएको हुनु पर्ने, ● दीर्घकालीन योजनाहरु तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा हुनु पर्ने, 	<ul style="list-style-type: none"> ● आवधिक योजना तर्जुमा भई नसकेको । ● यायातायात गुरु योजना, खानेपानी सरसफाई तथा गुरु योजना लगायत अन्य क्षेत्रगत योजना तयार नभएका । 	<ul style="list-style-type: none"> ● जनशक्तिबाट गुरुयोजना तर्जुमा गर्न नसकिएको ।
वार्षिक योजना तर्जुमा	<ul style="list-style-type: none"> ● कानूनले तोकेको समयमा वार्षिक नीति, बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृत भई कार्यान्वयन भएको हुनु पर्ने, ● योजना तर्जुमामा सात वटै चरण पूरा भई योजना तर्जुमा गर्नु पर्ने, ● विषयगत क्षेत्र अनुसार बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा हुनु पर्ने, ● योजना तर्जुमामा सबै सरोकारवालाहरुको सहभागिता हुनु पर्ने, 	<ul style="list-style-type: none"> ● तोकिएको समयसीमा भित्रै वार्षिक योजना तर्जुमा हुने गरेको, ● तोकिएको चरण पूरा गरी योजना तर्जुमा गरिएता पनि सबै वडा तथा वस्तीस्तरमा योजना संकलन तथा प्राथमिकीकरण सम्बन्धी छलफल नभएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● कानूनले तोकेको समयसीमाभित्र बजेट सिलिङ उपलब्ध नहुनाले वडामा पठाउन नसकिएको । ● योजना तर्जुमामा लक्षित वर्गका प्रतिनिधिहरुलाई सहभागी गराउन नसकिएको ।
गाँउ सभाको व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> ● गाँउ सभा संचालन कार्यविधि तयार भई सोही अनुसार नगरसभा व्यवस्थित तरिकाले संचालन भएको हुनुपर्ने, ● गाँउसभा हुनुभन्दा ७ दिन अगावै एजेण्डा सहित सदस्यहरुलाई जानकारी गराउनु पर्ने, ● वर्षका कम्तीमा पनि दुई पटक सभा बसी आवश्यक नीति नियम, बजेट ता कार्यक्रम र समसामयिक विषयमा छलफल भएको हुनुपर्ने, 	<ul style="list-style-type: none"> ● वर्षको दुई पटक गाँउसभा भएको, ● गाँउसभा हुनुभन्दा ७ दिन अगावै सबै सदस्यहरुलाई बैठकको एजेण्डा सहित पत्र पठाउने चलन नभएको । ● गाँउसभा सम्पन्न भएको ७ दिनभित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई अख्तियारी दिइएको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● गाँउ सभा सञ्चालन सम्बन्धी आफ्नै कार्यविधि तर्जुमा नभएको, ● सभाका सदस्यहरु नीति, कार्यक्रम र बजेटको अन्तिम रुप दिने कार्यमा सहभागी हुने परिपाटी विकास भैनसकेको ।

क्षमता विकासका क्षेत्रहरु	अपेक्षित क्षमता	वर्तमान क्षमता स्थिति	क्षमता न्यूनता (अन्तराल)
	<ul style="list-style-type: none"> गाँउसभा सम्पन्न भएको ७ दिनभित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई अख्तियारी दिनु पर्ने, 		
कार्यपालिका बैठक व्यवस्थापन तथा निर्णय प्रकृया	<ul style="list-style-type: none"> कार्यपालिका बैठक संचालन कार्यविधि तयार भई सोही अनुसार कम्तिमा पनि महिनाको एक पटक कार्यपालिका बैठक वसि समसामयिक विषयमा छलफल भई आवश्यक निर्णय हुनु पर्ने, कार्यपालिका बैठकको निर्णय सार्वजनिक गर्नु पर्ने अघिल्लो बैठकले गरेका निर्णयहरुको कार्यान्वयन अवस्था वारे समिक्षा भई आवश्यक सुधारात्मक निर्णयहरु हुनु पर्ने, 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यपालिका बैठक सदरदर महिनामा एक चोटी वस्ने गरेको, निर्णयहरु सर्वसम्मत हुने गरेको, निर्णयहरु कार्यान्वयन हुने गरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> कार्यपालिका बैठक संचालन सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा नभएको, कार्यपालिका बैठकले गरेका निर्णयहरु गाउँपालिकाको वेवसाईटका नियमित रुपमा सार्वजनिक हुने नगरेको अघिल्लो कार्यपालिकाका निर्णयहरु पछिल्लो कार्यपालिकामा समिक्षा हुने परिपाटीको विकास हुन नसकेको
ऐन कानून तर्जुमा र कार्यान्वयन	<ul style="list-style-type: none"> नेपालको संविधानको अनुसुचि ८ का व्यवस्था गरिएका स्थानीय तहका एकल अधिकार र साभा अधिकारका क्षेत्रहरु तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले परिकल्पना गरे वमोजिमका आवश्यक कानूनहरु निर्माण भई सोही अनुसार प्रभावकारी सेवा प्रवाह हुनु पर्ने, गाँउ सभाबाट पास भएका सबै कानूनहरु स्थानीय राजपत्र र पालिकाको वेवसाईटमा प्रकाशन हुनु पर्ने, वनेका ऐन कानून वारे कार्यपालिका पदाधिकारीहरु, सबै शाखागत कर्मचारीहरु लगायत अन्य सरोकारवालाहरुलाई 	<ul style="list-style-type: none"> हालसम्म विभिन्न ऐन कानून, नियमावली, कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरु गरी जम्मा ३७ वटा बनेका, सभा तथा कार्यपालिकाबाट प्रकाशित भएका कानूनहरु वेभ साईटमा भएका । वनेका सबै कानूनहरुका वारेमा अभिमुखीकरण हुने नगरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> कानूनहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयन हुन नसकेको, संघबाट उपलब्ध गराईएका नमुना र अन्य गरी ३७ वटा कानूनहरु निर्माण भएको भएता पनि कतिपय कानूनहरु स्थानीय आवश्यकता अनुसार स्थानीयकरण गर्न नसकिएको, कानूनहरु तर्जुमा गर्दा विषय विशेषज्ञलाई संलग्न नगराइने गरेको, कानूनहरु तर्जुमा गरिएता पनि कार्यान्वयनका लागी आवश्यक संयन्त्र तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु नभएको,

क्षमता विकासका क्षेत्रहरु	अपेक्षित क्षमता	वर्तमान क्षमता स्थिति	क्षमता न्यूनता (अन्तराल)
	अभिमुखिकरण भएको हुनु पर्ने,		
न्यायिक समिति गठन तथा कार्य सम्पादन	<ul style="list-style-type: none"> ● न्यायिक समिति सम्बन्धी कानून निर्माण भएको हुनु पर्ने, ● न्यायिक समितिको सचिवालय स्थापना भएको हुनु पर्ने, ● न्यायिक समिति सचिवालयमा सहजकर्ताको व्यवस्था भएको हुनु पर्ने, ● मेलमिलाप केन्द्र स्थापना भई मेलमिलाप कर्ताको व्यवस्था गरिएको हुनु पर्ने, ● न्यायिक समितिको वार्षिक प्रतिवेदन नगर सभामा पेश भई छलफल हुने गरेको हुनु पर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> ● न्यायिक समिती (कार्यविधि सम्बन्धी) ऐन निर्माण भई सोही अनुरूप न्यायिक निरूपण तथा किनारा लागउने गरिएको । ● न्यायिक समितिको सचिवालय स्थापना भएको, पर्याप्त पूर्वाधार नभएको, ● प्रदेश सरकार मार्फत न्यायिक सहजकर्ताको व्यवस्था भएको, ● प्रत्येक वडामा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना भई क्रियाशील रहेको । ● न्यायिक समितिको वार्षिक प्रतिवेदन नगर सभामा पेश भई छलफल हुने गरेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● नव निर्वाचित न्यायिक समितिका पदाधिकारी एवं अन्य निर्वाचित पदाधिकारीहरुलाई न्यायिक समितिको काम कर्तव्य र अधिकारवारे अभिमुखिकरण गर्नुपर्ने । ● न्यायिक समिति सचिवालयको भौतिक पूर्वाधार विकास गर्नु पर्ने ।
विषयगत समिति तथा उप समितिहरुको गठन तथा परिचालन	<ul style="list-style-type: none"> ● स्थानीय सरकार संचालन ऐन अनुसारका विभिन्न विषयगत समिति तथा उप समितिहरु गठन भई कृयाशील रहेका हुनु पर्ने । ● समिति, उपसमिति गठन तथा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि तयार भएको हुनु पर्ने, ● योजना तर्जुमा प्रकृत्यामा विषयगत समिति तथा उप समितिहरुको भुमिका प्रभावकारी रहनु पर्ने,क 	<ul style="list-style-type: none"> ● राजस्व परामर्श समिति, स्रोत अनुमान समिति, बजेट तर्जुमा समिति, विभिन्न पाँच वटा विषयगत समिति लगायत उपसमितिहरु गठन भएका, ● समितिहरुको बैठक वार्षिक योजना तर्जुमाको समयमा मात्र प्रकृत्या पुरा गर्न वस्ने गरेका, 	<ul style="list-style-type: none"> ● विभिन्न विषयगत समितिहरु गठन भएका तर सकृय नरहेका ● वार्षिक योजना निर्माणको वेला मात्र प्रकृत्या पुरा गर्न बैठक वस्ने गरेका ● विषयगत समितिहरुको क्षमता विकास विकास गर्नुपर्ने
संगठन तथा व्यवस्थापन विकास	<ul style="list-style-type: none"> ● गाउँपालिकाको कार्य प्रकृति र सेवा प्रवाहका क्षेत्र अनुसार संगठन तथा व्यवस्थापन विकास सर्वेक्षण गरि संगठन तथा व्यवस्थापन विकास योजना बनेको हुनु पर्ने, ● संगठन तथा व्यवस्थापन विकास योजनाले निर्दिष्ट 	<ul style="list-style-type: none"> ● संगठन तथा व्यवस्थापन विकास योजना नवनेको, ● सबै शाखा प्रमुखहरुलाई कार्य विवरण उपलब्ध नगराइएको, ● प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र शाखाप्रमुखबीच कार्य सम्पादन सम्भौता नभएको, 	<ul style="list-style-type: none"> ● गाउँपालिकाको कार्य प्रकृति र सेवा प्रवाहका क्षेत्र अनुसार संगठन तथा व्यवस्थापन विकास सर्वेक्षण गरी संगठन तथा व्यवस्थापन विकास योजना तयारी नभएकाले यकीन दरवन्दी निर्धारणमा कठिनाई ।

क्षमता विकासका क्षेत्रहरु	अपेक्षित क्षमता	वर्तमान क्षमता स्थिति	क्षमता न्यूनता (अन्तराल)
	<p>गरे अनुरूपका स्वीकृत दरवन्दी र जनशक्तिको व्यवस्थापन भई प्रत्येक शाखालाई कार्यविवरण उपलब्ध गराईएको हुनु पर्ने,</p> <ul style="list-style-type: none"> कार्यविवरणका आधारमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र विषयगत शाखा प्रमुखहरु बीच कार्य सम्पादन सम्भौता भई सोही आधारमा कार्य सम्पादन मुल्यांकन हुने गरेको हुनु पर्ने, 		
वडा कार्यालय तथा स्वास्थ्य चौकी स्थापना र व्यवस्थापन	<ul style="list-style-type: none"> वडा कार्यालय र स्वास्थ्य चौकीहरुका आफ्नै कार्यालय भवन निर्माण भई सोही भवनबाट एकिकृत सेवा प्रभावह भैरहेको हुनु पर्ने, सबै वडामा वडा सचिव र आवश्यकता अनुसार सहायक कर्मचारीहरु व्यवस्थापन भएको हुनु पर्ने, कार्यालयमा पानी, विजुली तथा सूचना प्रविधिको सुविधा जडान भएको हुनुपर्ने, 	<ul style="list-style-type: none"> सै वडा कार्यालय तथा स्वास्थ्य चौकीहरु आफ्नै भवनबाट संचालित रहेका सबै वडामा वडा सचिवहरु नभएता पनि आलोपालोबाट निर्वाह गर्ने गरिएको । सबै वडा कार्यालय तथा स्वास्थ्य चौकीहरुमा पानी, विजुली तथा सूचना प्रविधि सम्बन्धी उपकरण जडान भएको, 	<ul style="list-style-type: none"> वडा कार्यालयहरुमा वडा सचिव बाहेकका पदमा आवश्यकता अनुसार स्थायी दरवन्दीको व्यवस्थापन गर्न नसकिएको वडा कार्यालयको सेवालार्इ अभै व्यवस्थित र छिटोछरितो बनाउन सूचना प्रविधिको गुणस्तर बृद्धि गरी सेवा प्रवाह चुस्त बनाउनु पर्ने,
समाजिक समावेशीकरण तथा निर्णय प्रकृत्यामा सहभागिता	<ul style="list-style-type: none"> कानून बमोजिम गठन हुने समिति, उपसमिति, उपभोक्ता समिति आदी गठन गर्दा समावेशी हिसाबले गठन गर्नु पर्ने, समाजिक समावेशीकरणलाई मुलप्रवाहिकरण गर्न लैंगिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरण नीति /रणनीति बनेको हुनु पर्ने, 	<ul style="list-style-type: none"> गठित समिति, उपसमिति, उपभोक्ता समितिमा तोकिए बमोजिम महिला सहभागिता रहेको, लैससास नीति/रणनीति बन्ने क्रममा रहेको, लैससास सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको, लैससास बजेट तर्जुमा नभएको, योजना तर्जुमाका चरणमा लक्षित समूहको सहभागिता ज्यादै न्यून रहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> लैससास नीति/रणनीति बनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने, लैङ्गिक बजेट तर्जुमा तथा लैससास परिक्षण गर्नुपर्ने, लैससासबारे कर्मचारी र जनप्रतिनिधि दुवैको क्षमता विकास हुनुपर्ने,

क्षमता विकासका क्षेत्रहरु	अपेक्षित क्षमता	वर्तमान क्षमता स्थिति	क्षमता न्यूनता (अन्तराल)
	<ul style="list-style-type: none"> ● लैससास शाखा तथा फोकल व्यक्ति चयन भएको हुनु पर्ने, ● वार्षिक रुपमा लैससास परिक्षण र लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन भएको हुनुपर्ने, ● योजना तर्जुमाका हरेका चरणहरु र निर्णय प्रकृत्यामा सहभागितात्मक पद्धती अवलम्बन गरेको हुनु पर्ने, 		
समन्वय, सहकार्य तथा साभेदारी	<ul style="list-style-type: none"> ● समन्वय, सहकार्य र साभेदारीताका लागि साभ्भा सरोकारका क्षेत्रहरु पहिचान गरिएको हुनु पर्ने, ● समन्वय सहकार्य र साभेदारिका लागि रणनीतिक कार्य योजना वनेको र संघ, प्रदेश तथा अन्य स्थानीय तहहरुसंग कार्यगत सम्बन्ध स्थापना भएको हुनु पर्ने, ● साभेदारीमा योजना संचालन भएको हुनु पर्ने, 	<ul style="list-style-type: none"> ● आवश्यकता अनुसार समन्वय, सहकार्य तथा साभेदारी गर्ने गरेको भएता पनि कुनै नीति, रणनीति नबनेको, ● साभेदारीमा योजना कार्यान्वयनको सुरुवात नभएको, 	<ul style="list-style-type: none"> ● समन्वय, सहकार्य र साभेदारीताका लागि साभ्भा सरोकारका क्षेत्रहरु पहिचान गरि नियमित रुपमा समन्वय सहकार्य तथा साभेदारिता प्राथमिकता दिनुपर्ने ● समन्वय सहकार्य र साभेदारिका लागि रणनीतिक कार्ययोजना नबनेकोले आवश्यक रणनीतिक कार्य योजना बनाएर सोही अनुरूप सम्बन्ध स्थापित गर्दै जाने, ● अन्तर स्थानीय तह सहकार्यको सुरुवात गर्नु पर्ने,
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	<ul style="list-style-type: none"> ● सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समिति गठन भई क्रियाशील भएको हुनु पर्ने, ● हरेक विकास निर्माणका कामहरुको नियमित अनुगमन हुने गरेको हुनु पर्ने, ● अनुगमन समितिको प्रतिवेदन उपर कार्यपालिका बैठकमा छलफल हुनेगरेको हुनु पर्ने, 	<ul style="list-style-type: none"> ● उपप्रमुखज्यूको संयोजकत्वमा अनुगमन समिति वनेको र योजना फफारक पुर्व अनुगमन समितिको प्रतिवेदन अनिवार्य गरिएको । ● वडास्तरमा वडा अध्यक्षज्यूको संयोजकत्वमा गठित अनुगमन समिति क्रियाशीलरहेको । 	<ul style="list-style-type: none"> ● अनुगमन समितिको प्रतिवेदन उपर छलफल गर्ने र आवश्यक सुधारात्मक कदमहरु चाल्ने परिपाटीको विकास हुनुपर्ने ● अनुगमन समितिका पदाधिकारी हरुको क्षमता विकास गर्नुपर्ने, ● नतिजामा आधारित अनुगमन प्रणालीको विकास हुनु पर्ने,

परिच्छेद ४ : क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य

४.१ क्षमता विकास योजनाको लक्ष्य

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका र यसका सहयोगी निकायहरूको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि मार्फत् विकास व्यवस्थापन तथा स्थानीय सरकारको सेवा प्रवाह प्रणालीलाई प्रभावकारी, गुणस्तरीय, जवाफदेही, मितव्ययी र पारदर्शी बनाउन सहयोग गर्नु यस योजनाको लक्ष्य रहेको छ ।

४.२ उद्देश्य

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्नुको प्रमुख उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

- क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक स्रोत तथा साधनहरूको एकीन भई सो को परिपूर्तिका लागि सरोकारवालाहरूलाई मार्ग दर्शन गर्ने ।
- गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा भई सोको कार्यान्वयनबाट गाउँपालिका तथा सहयोगी निकायहरूको कार्यसम्पादन स्तरमा सुधार गर्ने ।
- स्थानीय विकास प्रक्रिया, सेवा एवम् सुविधामा अल्पसंख्यक तथा सीमान्तकृत समुदाय र पिछडिएको तथा आर्थिक रूपले विपन्न वर्गको पहुँच वृद्धि गर्न सहयोग गर्ने ।

निर्दिष्ट उद्देश्यहरू

- प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक धारणा, ज्ञान र सीप विद्यमान क्षमता बीचको फरक पहिचान र आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न मार्गदर्शन गर्ने ।
- सेवा प्रवाह तथा विकास व्यवस्थापनमा आधुनिक प्रशासनका नवीनतम आयाम, प्रविधि र प्रणालीको अनुसरण तथा प्रयोग गर्न आधार तयार गर्ने ।
- संस्थागत विकास तथा मानव संसाधन विकासका क्षेत्रमा देखिएका कमजोर क्षेत्रहरू पहिचान गरी क्षमता विकास कार्यक्रमलाई प्रक्रियाका रूपमा सञ्चालन, कार्यान्वयन तथा प्रयोग गर्नका लागि कार्यनीति निर्धारण गर्ने ।
- संस्थागत विकासका लागि लगानी गर्नुपर्ने क्षेत्रहरूको पहिचान गरी तदनुरूप संस्थागत विकासका कार्यक्रम तय गर्ने ।
- संविधान तथा प्रचलित कानूनहरूबाट प्राप्त अधिकार अनुरूप जन उत्तरदायीपूर्ण ढंगबाट कार्यसम्पादन गर्नका लागि स्थानीय सरकारको सवल र कमजोर पक्षहरूको पहिचान गर्ने ।
- गाउँपालिकालाई प्राप्त अधिकार र जिम्मेवारी दक्षताका साथ सम्पादन गर्न जननिर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी तथा सहयोगी निकायहरू लगायत स्थानीय विकासका सरोकारवालाहरूको कार्यदक्षता वृद्धिको आवश्यकता सहभागितात्मक विधि अवलम्बन गरी पहिचान गर्ने ।

४.३ अपेक्षित नतिजा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन भएपछि गाउँपालिकाबाट संचालन हुने सेवा प्रवाह तथा विकास व्यवस्थापनमा आधुनिक प्रशासनका नवीनतम आयाम, प्रविधि एवं प्रणालीको प्रयोग एवं अनुशरण भई नतिजामुखी प्रशासन संचालन भएको हुनेछ । यस क्षमता विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनबाट निम्न प्रतिफलको अपेक्षा गरिएको छ :

- संगठनात्मक संरचनामा देखिएको क्षमता अन्तराल पत्ता लगाई गाउँपालिकाले मानवीय संसाधन विकासको अवसर प्राप्त गर्नेछ ।
- कर्मचारीको रुची, चाहना तथा कार्यसम्पादनको स्तर एवं क्षेत्रलाई सम्बोधन गर्ने गरी क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको आधार तयार हुनेछ ।
- मानव संसाधन विकासको प्राथमिकता निर्धारण गरी सो क्षेत्रमा उपलब्ध श्रोत विनियोजन गर्नका लागि ३ वर्षे क्षमता विकास कार्ययोजना प्रमुख आधार हुनेछ ।
- माग र आपूर्तिको आधारमा क्षमता विकास कार्ययोजनालाई वर्गिकरण गरी श्रोत साधन जुटाउन उपयुक्त अवसर प्राप्त हुनेछ ।
- मुलुकमा संघीयता कार्यान्वयनका लागि स्थानीय स्तरबाट हुने योगदान गर्न गाउँपालिका सक्षम हुनेछ ।
- गाउँपालिकाको क्षमता विकासको साथै समुदाय र सरोकारवालहरूलाई उनीहरूको कार्य सम्पादन स्तरमा समेत वृद्धि हुने अवसर प्राप्त हुनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट तयार हुने आर्थिक तथा वित्तिय एवं भौतिक प्रतिवेदनहरू समयबद्ध रूपमा तयार एवं सार्वजनीकिकरण हुनेछन् ।

परिच्छेद : ५ क्षमता विकास आवश्यकता विश्लेषण

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा भएको कार्यशाला, समूहगत छलफल, व्यक्तिगत अन्तरवार्ता, मेटा कार्ड मार्फत अपेक्षा संकलन आदीका आधारमा जनप्रतिनिधिस्तर, समिति तथा उपसमितिका पदाधिकारी एवं कर्मचारीस्तरको क्षमता विकास आवश्यकता विश्लेषण गर्ने प्रयास गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ र १२ मा क्रमशः गाउँपालिका र वडाको काम, कर्तव्य र अधिकारको विषयका अतिरिक्त अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडाअध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकारको विषय केन्द्रीत भई सुक्ष्म रूपमा विश्लेषण गर्ने प्रयास गरिएको छ । कार्य विवरण सहितको आवश्यकता विश्लेषण प्रस्तुत गर्दा लामो हुने भएकाले यसको नतिजालाई संक्षिप्त रूपमा निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

५.१ जनप्रतिनिधि स्तर

जननिर्वाचित प्रतिनिधि (गाउँ सभा, कार्यपालिका तथा वडा समिति सदस्य) हरूका लागी पहिचान गरिएका क्षमता विकास सम्बन्धि क्षेत्रहरु (तालिम तथा अभिमुखिकरण):

- स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, जारी हुने स्थानीय तह सम्बन्धी अन्य ऐनहरु र नेपालको संविधान २०७२ का विषयवस्तु ;हाल सम्म बनेका ऐन तथा कानूनहरु ;
- योजना तर्जुमा तथा बजेट विनियोजन पद्धती ;श्रोत पहिचान तथा अनुदान परिचालन सम्बन्धि वर्तमान व्यवस्था ;आर्थिक तथा प्रशासनिक व्यवस्थापन ;
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण, लैङ्गिक उत्तरदायि बजेटको अवधारणा ;वालमैत्रि स्थानीय शासन अवधारणा ;वातावरणमैत्री तथा पुर्ण सरसफाई सम्बन्धि अवधारणा ;
- नेतृत्व विकास तथा सिकाई भ्रमण ;समन्वय ,सहकार्य र साभेदारी विकास
- उपभोक्ता समिति गठन तथा परिचालन सम्बन्धि व्यवस्था ;सामुदायिक मेलमिलाप तथा द्वन्द्व व्यवस्थापन ;

५.२ समिति तथा उप-समिति गठन,परिचालन र कृयाशिलता

- विषयगत समिति गठन तथा परिचालन ;विषयगत समितिको काम कर्तव्य अधिकार सम्बन्धि अभिमुखिकरण,
- राजश्व परामर्श समिति र श्रोत अनुमान समितिको सुदृढिकरण (तालिम तथा अभिमुखिकरण)

- न्यायिक समितिको काम कर्तव्य अधिकार, कार्यसम्पादन तथा कानुनी प्रकृया वारे अभिमुखिकरण

५.३ कर्मचारी स्तर

क) व्यवस्थापकीय क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिम तथा अभिमुखिकरण : आधारभुत सेवाकालिन

तथा विषयगत क्षेत्र अनुसारको तालिम, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ वारे अभिमुखिकरण, गाउँपालिका स्वयंले तयारी गरि लागु भएका कानूनहरु, स्थानीय तह सम्बन्धि ऐनहरु र नेपालको संविधान २०७२ का विषयवस्तु, स्थानीय तहको सु-शासन व्यवस्थापन, श्रोत पहिचान तथा अनुदान परिचालन सम्बन्धि वर्तमान व्यवस्था, आर्थिक तथा प्रशासनिक व्यवस्थापन, सामुदायिक मेलमिलाप तथा द्वन्द्व व्यवस्थापन, लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण, लैंगिक उत्तरदायि वजेटको अवधारणा, वालमैत्री स्थानीय शासन अवधारणा, वातावरणमैत्री तथा पूर्णसरसफाई सम्बन्धि अवधारणा, योजना तर्जुमा, योजना प्राथमिकीकरण र श्रोत परिचालन, कार्यालय व्यवस्थापन, अनुगमन मुल्याङ्कन, योजनाको प्रभाव मूल्याङ्कन, फोहरमैला व्यवस्थापन, शहरी विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन, समन्वय र साभेदारी विकास

ख) ज्ञानवर्द्धक तालिम : स्थानीय तह शासन संचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि र नेपालको संविधानमा भएको स्थानीय तह सम्बन्धि व्यवस्था, सुशासन प्रवर्धन, सार्वजनिक लेखा परिक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई र सामाजिक परिक्षण, सामाजिक समावेश विकास, मानव संशाधन विकास/व्यवस्थापन, सकारात्मक सोंच

ग) वित्तिय व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम: स्थानीय तहको वजेट तर्जुमा, स्थानीय तहको आन्तरिक लेखा परिक्षणस, स्थानीय तहको वित्तिय व्यवस्थापन, राजश्व परिचालन, जिन्स तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन, सार्वजनिक खरिद ऐन तथा व्यवस्थापन

घ) सूचना ब्यवस्थापन, प्राविधिक सिप/सूचना प्रविधि, लाइब्रेरी ब्यवस्थापन (ई लाइब्रेरी समेत): व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा पंजिकरण ब्यवस्थापन(अनलाईन व्यक्तिगत घटना दर्ता समेत), भौगोलिक सूचना प्रणाली, वाह्य सम्बन्ध एवं संचार

ड) अन्य तालिम : अग्नी नियन्त्रण, सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम, लैससास र लैंगिक उत्तरदायी वजेट, भवन आचारसंहिता तथा निर्माण सम्बन्धि मापदण्ड, प्रस्तावना तथा प्रतिवेदन लेखन, सार्वजनिक नीजि साभेदारी कार्यविधि आदी ।

५.४ विषय क्षेत्र अनुसार संस्थागत स्वमुल्यांकनमा कमजोर कार्यसम्पादन देखिएका क्षेत्रहरुको विश्लेषण

आ.व. २०७७/०७८ को संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन गर्दा यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको संस्थागत स्वमूल्यांकनका १० वटा विषय क्षेत्र अनुसार प्राप्त गरेको औषत प्राप्तांक ३५ प्रतिशत रहेको छ, जसलाई कमजोर अवस्था मानिन्छ। यसकारण कतिपय विषयक्षेत्रहरूमा धेरै सुधारको आवश्यकता देखिन्छ। विषय क्षेत्र अनुसार स्वमूल्यांकनमा प्राप्त अंक र प्रतिशत तालिका नं ७ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७ : त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन नतिजा

क्र.स.	शीर्षक	पूर्णाङ्क	प्राप्तांक	प्रतिशत
१	शासकीय प्रवन्ध	९	५.५	६१
२	संगठन तथा प्रशासन	८	२	२५
३	वार्षिक वजेट तथा योजना तर्जुमा	११	६.२५	५७
४	वित्तीय एवं आर्थिक व्यवस्थापन	११	५.७५	५२
५	सेवा प्रवाह	१६	७.७५	४८
६	न्यायिक कार्यसम्पादन	७	४.७५	६८
७	भौतिक पूर्वाधार	१३	१	८
८	समाजिक समावेशीकरण	१०	१	१०
९	वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन	९	१	११
१०	सहकार्य तथा समन्वय	६	०	०
जम्मा		१००	३५	

स्रोत : त्रिपुरासुन्दरी गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

उपरोक्त तालिका अनुसार न्यायिक कार्यसम्पादन र शासकीय प्रवन्धका सूचकमा मात्र ६०% भन्दा बढी अंक प्राप्त भएका छन्। यसपछि, वार्षिक वजेट तथा योजना तर्जुमा, वित्तीय एवं आर्थिक व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह, संगठन तथा प्रशासन, वातावरण संरक्षण तथा विपद् व्यवस्थापन र भौतिक पूर्वाधारमा क्रमशः कम अंक प्राप्त भएको छ भने सहकार्य र समन्वयमा शुन्य प्रगति छ। यसकारण गाउँपालिकाले आगामी दिनमा यी कमजोर देखिएका विषयक्षेत्रका सूचकहरूको सुधारका लागि कार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गर्नु पर्ने देखिन्छ। आगामी दिनमा पनि नतिजामा सुधार नहुने हो भने समग्र गाउँपालिकाको सेवा प्रवाह सम्बन्धी क्षमता माथि नै प्रश्न चिन्ह उठ्न सक्ने देखिन्छ।

तालिका ८ : संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकनको कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु :

विषय सूचक	उपसूचक नं.	सूचकको व्याख्या	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम (ज्ञान, सप, दक्षता)	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन/ संस्थागत/ प्रणाली विकास)
शासकीय प्रबन्ध	१.२.१	सभा र कार्यपालिकाको समिति उपससमिति संचालन सम्बन्धि कार्यविधि	स्थाससऐनमा ब्यावस्था भएका कार्यपालिकाको समिति उपससमिति हरुको बैठक र सभा संचालन सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा ।	प्रणाली विकास
	१.२.२	कार्यपालिकाको बैठक संचालन (बैठक बोलाउने, मिति स्थान तोक्ने, कार्य सूची उपलब्ध गराउने, गणपुरक संख्या, निर्णय पुस्तिकामा हस्ताक्षर, निर्णयमा असहमति आदी)	कार्यपालिकाको बैठक संचालन कार्यविधि निर्माण सम्बन्धी ज्ञान र सीप प्रदान गर्ने ।	प्रणाली विकास
	१.२.३.	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तर्जुमा ।	मानव संशाधन/ संस्थागत
संगठन तथा प्रशासन	२.१.१	गाउँपालिकाको क्षमता विकास	क्षमता विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	मानव संशाधन/ संस्थागत
	२.१.२	प्रतिवेदन तथा विवरण प्रेषण	सघ र प्रदेशलाइ पठाउनुपर्ने प्रतिवेदन समयमै पठाउने व्यवस्था गर्ने ।	संस्थागत
	२.२.१	विषयगत विभाग/महाशाखा शाखा/ उपशाखा/एकाइहरु एवं जनशक्तिको काम, कर्त्यव्य, अधिकार र जिम्मेवारीको कार्यविवरण	सबै शाखागत कर्मचारीलाई कार्यविवरण उपलब्ध गराउने ।	मानव संशाधन
	२.२.३.	कर्मचारीहरुको कार्यसम्पादन सम्भौता	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र शाखागत कर्मचारीबीच कार्य सम्पादन सम्भौता गर्नु पर्ने ।	मानव संशाधन
	२.३.१.	जनशक्ति क्षमता विकासमा लगानी	जनशक्ति क्षमता विकासमा निश्चित रकम लगानी नीति तर्जुमा गर्नु पर्ने ।	संस्थागत, प्रणाली विकास
	२.३.३.	क्षमता विकास कार्यक्रममा पदाधिकारी र कर्मचारीहरुको सहभागिता	क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रममा पदाधिकारी र कर्मचारीलाई समान रुपमा अवसर दिनु पर्ने ।	संस्थागत, मानव संशाधन
	३.१.१.	वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम र आवधिक योजना तर्जुमा	दीर्घकालीन योजना तर्जुमा सम्बन्धी तालिम प्रदान गरी आवश्यक योजना तर्जुमा ।	संस्थागत, मानव संशाधन
३.२.१.	दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरण	दिगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरणका लागि स्पष्ट नीति तथा कार्ययोजना तर्जुमा अभिमुखीकरण	प्रणाली विकास, मानव संशाधन	
३.२.२.	विषय क्षेत्रगत रुपमा बजेट सिलिङ्ग निर्धारण	विषय क्षेत्रगत रुपमा बजेट सिलिङ्ग निर्धारण अभिमुखीकरण	प्रणाली विकास, मानव संशाधन	

विषय सूचक	उपसूचक नं.	सूचकको व्याख्या	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम (ज्ञान, सप, दक्षता)	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन/ संस्थागत/ प्रणाली विकास)
वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन	३.३.१.	कूल वार्षिक बजेटमा आन्तरिक आयको हिस्सा	राजस्व सुधार कार्य योजना तर्जुमा गरी बैज्ञानिक ढंगबाट आन्तरिक आय प्रक्षेपण र संकलन	संस्थागत, मानव संशाधन
	३.३.२.	पाँच लाखभन्दा कम लागतका योजनाले कूल पूँजीगत बजेटले ओगटेको हिस्सा	पाँचलाख भन्दा कमका पूर्वाधारका योजना छनौट नगर्ने नीतिगत निर्णय ।	संस्थागत, मानव संशाधन
वित्तीय एवं आर्थिक व्यवस्थापन	४.२.२.	आय र व्ययको विवरण सार्वजनिकीकरण	आय र व्ययको विवरण सार्वजनिकीकरण अभिमुखीकरण	प्रणाली विकास, मानव संशाधन
	४.२.३.	प्रचलित कानून अनुसार खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयारी र कार्यान्वयन	खरिद गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजनाक तर्जुमा एवम् कार्यान्वयन	प्रणाली विकास, मानव संशाधन
	४.२.४.	वार्षिक बजेट कार्यान्वयनको प्रगति समिक्षा	वार्षिक बजेट कार्यान्वयनको प्रगति समिक्षा कार्यशाला संचालन गर्ने । गत आर्थिक वर्ष को समीक्षा चालु आ. वा. को पहिलो चौमासिक भित्र गर्ने नीति तथा कार्यविधि निर्माण गरि लागु गर्नु पर्ने ।	प्रणाली विकास, मानव संशाधन
	४.३.४.	राजस्व संकलन	राजस्व संकलन क्षमता अभिवृद्धि	प्रणाली विकास, मानव संशाधन
सेवा प्रवाह	५.१.३.	सेवा प्रतिको सन्तुष्टि	सेवाग्राही सर्वेक्षण कार्यको शुरुवात	प्रणाली विकास
	५.२.२.	सेवा प्रवाहको मापदण्ड (कइए) (स्थाससं ऐन दफा १को उपदफाको ड १)	कार्यलय बाट प्रवाह हुने सेवा सम्बन्धि मापदण्ड तयार गरि कार्यान्वयन गर्ने निति बनाउनु पर्ने ।	प्रणाली विकास
	५.३.३.	जन्मेको मितिले ३५ दिनभित्र भएको कूल जन्म दर्ता संख्या	प्रचार प्रशार सम्बन्धी कार्यक्रम सहित योजना निर्माण गर्ने ।	प्रणाली विकास
	५.३.४.	सार्वजनिक सुनुवाइ	प्रत्येक चौमासिकमा कमिमा १ पटक सार्वजनिक सुनाई अनिवार्य गर्ने र सो को प्रतिवेदन सार्वजनिकीकरण गर्नु पर्ने ।	प्रणाली विकास
	५.३.८.	कृषि र पशु सेवा	आवश्यक जनशक्ति, माग अनुसारको सेवा र प्रविधि को ब्यावस्थापन गर्नु पर्ने ।	मानव संशाधन/ संस्थागत/ प्रणाली विकास)
न्यायिक कार्यसम्पादन	६.२.३.	न्यायिक समितिको प्रतिवेदन प्रणाली	न्यायिक समितिबाट प्रत्येक आ.व.मा वार्षिक प्रतिवेदन अध्यक्ष मार्फत पेश गर्ने ।	प्रणालीगत विकास
	७.१.१	सडक यातायात गुरुयोजना अनुसार सडक पूर्वाधार निर्माण	सडक यातायात गुरुयोजना तयार गर्ने	प्रणालीगत विकास
	७.१.२	जोखिम संवेदनशील भूउपयोग योजना (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा...)	जोखिम संवेदनशील भू उपयोग योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन	प्रणालीगत

विषय सूचक	उपसूचक नं.	सूचकको व्याख्या	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम (ज्ञान, सप, दक्षता)	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन/ संस्थागत/ प्रणाली विकास)
भौतिक पूर्वाधार	७.१.३	भौतिक पूर्वाधार विकासमा सार्वजनिक (निजी साभेदारी नीति) स्थाससंऐन, २०७४ को दफा २	भौतिक पूर्वाधार विकासमा सार्वजनिक-निजी साभेदारी नीति तयार गर्ने	प्रणालीगत
	७.२.१	बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री पूर्वाधार (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा २४ को उपदफा २)	सेवा प्रवाह गर्ने सबै पूर्वाधारहरु बालमैत्री तथा अपाङ्गमैत्री नीति तथा कार्यक्रम तयार गरि कार्यन्वयन गर्नु पर्ने ।	प्रणालीगत विकास
	७.२.२	निर्मित पूर्वाधारको उपयोग र दिगो व्यवस्थापन (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा २ को उपदफा ३)	निर्मित पूर्वाधारको उपयोग र दिगो व्यवस्थापन मर्मत संहारको लागि नितिगत तथा कार्यक्रम सहित कोषको स्थापना गर्नु पर्ने ।	प्रणालीगत विकास
	७.२.४	राष्ट्रिय भवनसंहिता र मापदण्ड (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा ४३ को उपदफा १)	राष्ट्रिय भवन संहिता र स्थानीय भवन मापदण्ड नीति तर्जुमा गर्नु पर्ने	प्रणालीगत विकास
	७.३.१.	सडकको विस्तार	सडक विस्तार सम्बन्धी प्रगति प्रतिवेदन तयार गरी व्यवस्थित रुपमा राख्नु पर्ने ।	प्रणालीगत विकास
सामाजिक समावेशीकरण	८.१.१.	सामाजिक विभेदको न्यूनीकरण	सामाजिक विभेदको न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरुमा समेत बजेट विनियोजन गर्नु पर्ने ।	मानव संशाधन/ संस्थागत/ प्रणाली विकास)
	८.१.२.	समानुपातिक सहभागिता	समानुपातिक सहभागिता अभिवृद्धि कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	मानव संशाधन/ संस्थागत/ प्रणाली विकास)
	८.२.१.	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।	प्रणालीगत
	८.२.२.	घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि बहस, पैरवी तथा चेतनामूलक अभियान	घरेलु हिंसा अन्त्यका लागि प्रयाप्त र प्रभावकारी बहस, पैरवी तथा चेतनामूलक अभियानहरु संचालन सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	मानव संशाधन/ संस्थागत/ प्रणाली विकास)
	८.२.३	बालश्रम, बाल विवाह, बहुविवाह, दाइजो/दहेज, बोक्सी, छाउपडी जस्ता प्रथासंग सम्बन्धित कार्यहरु (स्थाससंऐन, २०७४ को दफा १२ उपदफा २ को ग ३०)	बालश्रम, बाल विवाह, बहुविवाह, दाइजो/दहेज, बोक्सी, छाउपडी जस्ता प्रथासंग सम्बन्धित कार्यहरु को नियन्त्रण निति तथा कार्यक्रम बनाई कार्यन्वयन गर्नु पर्ने ।	प्रणालीगत
८.२.४	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण उत्तरदायी बजेट परीक्षण (	संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट नमूना जारी कार्यविधि बमोजिम प्रत्येक वर्ष लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण बजेट परीक्षण गर्नु पर्ने ।	प्रणालीगत	

विषय सूचक	उपसूचक नं.	सूचकको व्याख्या	कार्य सम्पादन सुधारका लागि आवश्यक क्षमता विकास कार्यक्रम (ज्ञान, सप, दक्षता)	क्षमता विकासको क्षेत्र (मानव संशाधन/ संस्थागत/ प्रणाली विकास)
		न्वक्ष बामपत) (स्थाससंऐन, २०७को दफा २उपदफा को छ)		
	८.३.१	महिला विरुद्ध हुने घरेलु हिंसाको घटनामा कमी (अघिल्लो आ. व. को तुलनामा)	महिला विरुद्ध हुने घरेलु हिंसाको घटनामा कमी ल्याउने जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने ।	संस्थागत
वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	९.१.१	विपद् व्यवस्थापन (स्थाससंऐन, २०७को दफा १उपदफाको न)	विपद् व्यवस्थापनका लागि योजना, ऐन, रणनिति र कार्ययोजना बनाउन प्रवाधिक सहयोग तथा तालिम	प्रणालीगत
	९.२.१	वातावरणीय प्रदूषण नियन्त्रण (जल, भूमि, ध्वनी, वायु र खाद्य) (स्थाससंऐन, २०७को दफा १उपदफा को ड १,२२ २६)	वातावरणीय प्रदूषण नियन्त्रण (जल, भूमि, ध्वनी, वायु र खाद्य) निम्नतम कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पर्ने ।	प्रणालीगत
	९.२.२	वातावरणमैत्री पूर्वाधार	सार्वजनिक पूर्वाधार निर्माण गर्दा वा निजी पूर्वाधार स्वीकृत दिँदा वातावरणमैत्री पूर्वाधारलाई मात्र स्वीकृत दिने कानूनी व्यवस्था गर्नु पर्ने ।	प्रणालीगत
	९.३.३.	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा बजेट विनियोजन र खर्च (वार्षिक रुपमा)	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा बजेट विनियोजन र खर्च तोक्नु पर्ने ।	प्रणालीगत
	९.३.४.	टोल विकास संस्था गठन तथा संचालन	टोल विकास संस्था/ स्थानीय तहमा सामुदायिक संस्था गठन तथा सञ्चालन कानूनी व्यवस्था गर्नु पर्ने ।	प्रणालीगत
सहकार्य र समन्वय	१०.१.१.	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको सहकार्य र समन्वय	जिल्ला समन्वय समिति सँगको समन्वय गर्ने गरि योजना निर्माण तथा संचालन गर्ने ।	प्रणालीगत
	१०.१.२.	अन्तर स्थानीय तह सहकार्य र समन्वय (प्राकृतिक श्रोतको संरक्षण र उपयोग, पूर्वाधार निर्माण, वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन, आपतकालीन सेवा व्यवस्थापन, राजस्व संकलन आदी)	अन्तर सरकार समन्वय सम्बन्धी नीतिगत तथा कार्यगत निर्देशिका तयार गर्नु पर्ने ।	प्रणालीगत
	१०.३.१	अन्तर सरकारी समन्वय तथा सहजीकरण	अन्तर सरकारी समन्वय तथा सहजीकरण संरचना तयार गरि क्रियासिल गर्नु पर्ने ।	प्रणालीगत
	१०.३.२	अन्तर स्थानीय तह साभेदारी	गाँउपालिका वा नगरपालिकासँग साभेदारिमा आयोजना संयुक्त व्यवस्थापन गर्ने गरि योजना निर्माण तथा संचालन गर्ने ।	प्रणालीगत
	१०.३.३.	जिल्ला समन्वय समितिसँगको समन्वय	समन्वय ज्ञान र सिप सम्बन्धी अभिमुखीकरण	प्रणालीगत

५.५ संविधान प्रदत्त अधिकार र कार्यसम्पादन अवस्थाको संक्षिप्त विश्लेषण

तालिका ९ : गाउँ/नगरपालिकाको अधिकार उपयोगको अवस्था

गाउँ/नगरपालिकाको अधिकार	उपयोग भए/नभएको	जनशक्ति भए/नभएको
(क) एकल अधिकार क्षेत्र		
नगर प्रहरी	नभएको	भएको
सहकारी संस्था	भएको	भएको
एफ.एम. संचालन	नभएको	नभएको
स्थानीय कर, सेवा शुल्क, दस्तुर	भएको	भएको
स्थानीय सेवा व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना	भएको	भएको
आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा	भएको	भएको
आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ	भएको	भएको
स्थानीय बजार व्यवस्थापन,	भएको	भएको
वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता	आंशिक	भएको
स्थानीय सडक, ग्रामिण सडक, कृषि सडक र सिंचाइ	भएको	भएको
नगरसभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	भएको	भएको
जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण	नभएको	नभएको
कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु, स्वास्थ्य, सहकारी	भएको	भएको
ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन	भएको	भएको
बेरोजगारको तथ्यांक संकलन	भएको	भएको
कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण	भएको	भएको
खानेपानी, साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा	भएको	भएको
विपद् व्यवस्थापन	भएको	भएको
जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण	नभएको	
भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास	भएको	
(ख) साभ्ना अधिकारबाट प्राप्त अधिकार		
खेलकुद र पत्रपत्रिका स्वास्थ्य	खेलकुद भएको	भएको
विद्युत्, खानेपानी तथा सिंचाइ जस्ता सेवाहरू	विद्युत् बाहेक भएको	भएको
वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता	भएको	भएको
सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण	भएको	भएको
व्यक्तिगत घटना, जन्म, मृत्यु, विवाह र तथ्याङ्क	भएको	भएको
स्थानीय स्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, संवर्द्धन र पुनर्निर्माण	भएको	भएको
सुकुम्बासी व्यवस्थापन	लगत संकलन भएको	भएको
प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी	भएको	भएको
सवारी साधन अनुमति	नभएको	नभएको
संघसंस्था दर्ता	सिफारिस मात्र हुने गरेको	भएको
भूमि व्यवस्थापन	मालपोत लिने गरेको	
सञ्चार सेवा	नभएको	नभएको
यातायात सेवा	नभएको	नभएको

गाउँ/नगरपालिकाको अधिकार	उपयोग भए/नभएको	जनशक्ति भए/नभएको
घरेलु तथा साना उद्योग	भएको	भएको

उपरोक्त तालिकाको विवरणलाई हेर्दा विशेष गरी नगर प्रहरी, एफ.एम. संचालन, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन, जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण, विपद् व्यवस्थापन, जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण, भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास, साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा जस्ता विषयहरूमा कार्य प्रारम्भ नभएको र ति क्षेत्रहरूबाट लाभ लिन पनि नसकेको देखिन्छ । वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता, बेरोजगारको तथ्यांक संकलन, कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रणका क्षेत्रहरूमा आंशिक कार्यहरू भएको र केहि लाभ समेत प्राप्त भएको अवस्था देखिन्छ ।

परिच्छेद : ६ क्षमता विकास योजनाका प्राथमिकताहरू

क्षमता विकास योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनको उद्देश्य संस्थागत तथा मानव संशाधन विकासको क्षमता अभिवृद्धि गरी सेवा प्रवाहलाई चुस्त र प्रभावकारी बनाउनु पनि एउटा मुख्य उद्देश्य हो । यसरी क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्दा कुन क्षेत्रमा विद्यमान क्षमताको अन्तराल बढी छ त्यस विषयलाई प्राथमिकता दिई क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न सकियो भने यसको कार्यान्वयन मार्फत लक्ष्यमा पुग्न सकिन्छ । यसै सन्दर्भमा त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्ने क्रममा गाउँपालिका भएको कार्यशाला गोष्ठी, पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूसँग भएको छलफल, समूगत छलफल, सरोकारवालाहरूसँगको छलफल, विगतका वर्षहरूमा भएको क्षमता विकास सम्बन्धी गतिविधिहरूको विश्लेषण तथा सन्दर्भ सामग्रीहरूको अध्ययन तथा विश्लेषणबाट निम्नानुसारको क्षमता विकासका क्रियाकलापहरूलाई प्राथमिकता दिनु पर्ने देखिन्छः

६.१ जनप्रतिनिधि स्तर

भर्खरै मात्र सम्पन्न स्थानीय तहको दोस्रो निर्वाचनबाट निर्वाचित भई जनप्रतिनिधीहरूले धमाधम आफ्नो जिम्मेवारी सम्हालि रहेको बखतमा पदाधिकाकरीहरूको क्षमता विकासको सन्दर्भ आफैमा महत्वपूर्ण रहन्छ । स्थानीय तहको सेवा प्रवाह र सुशासन प्रवर्धनलाई केन्द्रमा राखेर यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधीहरूको कार्यसम्पादनमा सुधारको लागि आवश्यक क्षमता विकासका कार्यक्रमको प्राथमिकता देहाय बमोजिम तय गरिएको छ ।

तालिका नं. १० : जनप्रतिनिधिको लागि क्षमता विकासका प्राथमिकताका विषय क्षेत्र तथा कार्यक्रमहरू

क्र.स.	क्षमता विकासका प्राथमिकताका विषय क्षेत्र तथा कार्यक्रमहरू
१.	जनप्रतिनिधिहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी स्पष्टता र कायर्दक्षता अभिवृद्धि
२.	योजना कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी अवधारणा, ज्ञान र सीप विकास
३.	सेवाप्रवाह, सुशासन, नेतृत्व विकास लगायत व्यवस्थापनका नविनतम् आयाम सम्बन्धी अभिमुखीकरण/प्रशिक्षणका कार्यक्रम
४.	योजनाको कार्यान्वयनमा गुणस्तर परिक्षण विधि र आवश्यक ज्ञान सीपको विकास
५.	संचार, समन्वय, साभेदारिता विकासको अधारणा ज्ञान र सीप अभिवृद्धि
६.	संयोजन, सहजीकरण र समझदारी निर्माण (Negotiation) अवधारणा सम्बन्धमा अभिमुखीकरण/तालिम
७.	अवलोकन, अध्ययन भ्रमण, सिकाई तथा अनुभव आदानप्रदान
८.	सुचना तथा संचार प्रविधीमैत्री कार्य स्थाल र कार्य क्षमता
९.	आवश्यक नीति तथा कानून निर्माण र कार्यान्वयन
१०.	सहभागितात्मक योजना तर्जुमा (अर्थपूर्ण जनसहभागिता, पहिचान, प्राथमिकिकरण, श्रोत व्यवस्थापन) अवधारणा, ज्ञान र सीप विकास
११.	न्याय निरुपण सम्बन्धी ज्ञान र सिप अभिवृद्धि कार्यक्रम
१२.	कानून निर्माण सम्बन्धी विस्तृत ज्ञान
१३.	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (GESI) सम्बन्धी अभिमुखीकरण

६.२ समिति तथा उप समिति

स्थानीय सरकार संचालन ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिमका विभिन्न विषयगत समितिहरूको गठन र परिचालनबाटै गाउँपालिकाको समग्र सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन सकिने भएकाले यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा पनि ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिमका समिति उपसमिती गठन, र

परिचालन भईरहेको पाईयो । उपर्युक्त समितिहरूको थप गतिशीलताका लागि आवश्यक पर्ने ऐन, नियमावली, कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरू निर्माण र कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक छ । यसर्थ यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा क्रियाशिल समिति तथा उप समितिहरूको कार्यसम्पादनमा सुधारको लागि आवश्यक क्षमता विकासका विषय क्षेत्र र कार्यक्रमको प्राथमिकता देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका नं. ११ : जनप्रतिनिधिको लागि क्षमता विकासका प्राथमिकताका विषय क्षेत्र तथा कार्यक्रमहरू

क्र.स.	क्षमता विकासका प्राथमिकताका विषय क्षेत्र तथा कार्यक्रमहरू
१.	न्यायिक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारमा स्पष्टता र कार्यसम्पादन सीप र क्षमता अभिवृद्धि
२.	न्याय निरूपण सम्बन्धी ज्ञान र सीपको अभिवृद्धि
३.	स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण प्रकृया सम्बन्धमा समितिको क्षमता अभिवृद्धि
४.	योजनाको छनौट तथा तर्जुमा, बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गर्ने, श्रोतको पहिचान र आँकलन गर्ने ज्ञान र सीप विकासका कार्यक्रमहरू
५.	आन्तरिक आयको वार्षिक प्रक्षेपण बमोजिम आय वृद्धि गर्न सक्ने सीप र क्षमताको विकास
६.	कर, करको दायरा, प्रगतिशिल करको अवधारणा सम्बन्धी अभिमुखीकरण/तालिम
७.	अवलोकन, अध्ययन भ्रमण, सिकाई तथा अनुभव आदानप्रदान
८.	आवश्यक नीति तथा कानून निर्माण र कार्यान्वयन

६.३ कर्मचारी स्तर

जनताको सबै भन्दा नजिकको सरकार स्थानीय तह भएका कारण उनीहरूको जन्म देखि मृत्यु सम्मका व्यक्तिगत घटना, आधारभूत शिक्षा देखि प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा, खानेपानी, सडक यातायात सम्म, खाद्य सुरक्षा देखि फोहर मैला व्यवस्थापन सम्म, सामान्य सिफारिश देखी भैँभगडा मेलमिलाप सम्मका सबै सेवाहरूमा छिटो छरितो, पारदर्शीता र प्रभावकारीता खोजिरहेका हुन्छन् । यि सबै खाले सेवा प्रवाहका लागि कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता विकास आवश्यक हुन्छ । यसर्थ यस त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विषयगत क्षेत्र र व्यक्तिगत आवश्यकताको आधारमा प्रभावकारी कार्यसम्पादनका लागि विकास गर्नुपर्ने, क्षमता विकासका कार्यक्रमको प्राथमिकता क्रम देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका नं. १२ : कर्मचारीहरूको लागि क्षमता विकासका प्राथमिकताका विषय क्षेत्र तथा कार्यक्रमहरू

क्र.स.	क्षमता विकासका कार्यक्रम
१.	आवधिक योजना, क्षेत्रगत रणनीतिक योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन सम्बन्धी अभिमुखीकरण
२.	मध्यकालिन खर्च संरचना सम्बन्धी प्रशिक्षण ।
३.	आर्थिक प्रशासन तथा आन्तरिक नियन्त्रण सम्बन्धि अभिमुखीकरण ।
४.	बेरुजु फछ्यौट सम्बन्धी उत्प्रेरणात्मक प्रशिक्षण र कार्य योजना ।
५.	सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक परिक्षणको विधि र प्रकृया निर्धारण सम्बन्धि अभिमुखीकरण ।
६.	सरसफाई र गुणस्तरीय कार्य सम्बन्धी चेतानमूलक अभिमुखीकरण कार्यक्रम ।
७.	सार्वजनिक नीजि साभेदारी नीतिको तयारी र कार्यान्वयन सम्बन्धी अभिमुखीकरण ।
८.	गैरसरकारी संस्थासँग साभेदारी तथा सहकार्य सम्बन्धी कार्यविधि ।
९.	बालमैत्री स्थानीय सरकार निर्माणको लागि अभिमुखीकरण ।
१०.	कार्यसम्पादन पद्धतिको विकास र कार्यसम्पादन करार संभौता पद्धतिको विकास र कार्यान्वयन

११.	कृषि कर्ममा बीउ विजन, मलखाद तथा औषधीसम्बन्धी नियमन कार्यविधिको तर्जुमा र कार्यान्वयन
१२.	अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको संचालन सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम ।
१३.	संघ, प्रदेश र अन्तर स्थानीय निकायबीच समन्वय सहकार्य सम्बन्धी कानून तर्जुमा ।

परिच्छेद ७ : त्रीवर्षिय क्षता विकास योजना (लक्ष्य , नतिजा र श्रोत)

७.१ क्षमता विकास नीति

त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्ने सिलसिलामा भएको कार्यशाला गोष्ठी, समूहगत छलफल, विगत वर्षहरूका वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम र प्रगति समीक्षा प्रतिवेदन, ऐन कानूनहरू लगायत अन्य दस्तावेजहरूको अध्ययन एवं विश्लेषणका आधारमा क्षमता विकास योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि देहाय बमोजिमका नीतिहरू अवलम्बन गरिनेछ ।

- कार्य विवरणका आधारमा कार्य सम्पादन गर्ने प्रणालीलाई प्रवर्द्धन गरि पद र क्षमता अनुसारको जिम्मेवारी सुम्पने पद्धतिको विकास गरिनेछ ।
- दोहोरोपन हटाउने, स्रोत-साभेदारी गर्ने एवम् गाउँपालिकाभित्र उपलब्ध हुने सेवाहरूको गुणस्तरमा अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- गैसहरू, निजी सेवा प्रदायकहरूबीच नियमित सञ्चार, सम्पर्क, परामर्श/अन्तरक्रिया गरिनेछ ।
- वित्तीय व्यवस्थापन, योजना तर्जुमा प्रक्रिया, कार्यान्वयन, समन्वय र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण नीति प्रतिको बुझाई र कार्यसम्पादनमा सुधार गरि लक्षित वर्गको क्षमता विकास हुने खालका योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रका उपभोक्ता समिति, टोल विकास संस्था ,सामुदायमा आधारित संस्था जस्ता सेवा प्रदायकहरूसँगको समन्वय र सहकार्यका लागि उनीहरू समेतको क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन र व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाले आफूले गर्ने सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक भौतिक सुविधा, सरसफाइ तथा सूचना प्रविधिमा जोड दिइनेछ ।
- कर्मचारीको कार्य शैलीमा सुधार तथा अन्तरसम्बन्धलाई सुदृढ गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोतले सम्भव नहुने क्षमता विकास क्रियाकलापका लागि प्रादेशिक तथा स्थानीय शासन कार्यक्रम/सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, विकास साभेदार तथा गैरसरकारी संघ संस्था समक्ष अनुरोध गरिनेछ ।
- नियमित प्रकृयाको रूपमा आन्तरिक एवम् बाह्य श्रोतबाट यथेष्ट वार्षिक बजेट विनियोजन गरी क्षमता विकासका क्रियाकलाप संचालन/कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- कार्ययोजना सहित कर्मचारीलाई योजना कार्यान्वयनको जिम्मेवारी दिने ।
- श्रृजित अवसर र चुनौतीको समूचित व्यवस्थापन गर्ने प्रयास गरिनेछ ।
- क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको प्रगति प्रतिवेदन नियमित र तोकिएको समयमा तयार गरी गाउँसभामा पेश गरिनेछ ।

७.२ क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु

तालिका नं. १३ : क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु (भौतिक श्रोत साधन व्यवस्थापन र नीति, योजना, ऐन, नियम तथा कार्यविधि र प्रक्रिया)

क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु	एकाइ	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी	समयावधि			जम्मा	बजेट (रु हजारमा)			लागत व्यहोर्ने श्रोत		प्राथमिकता क्रम
				०७९।०८०	०८०।०८१	०८१।०८२		०७९।०८०	०८०।०८१	०८१।०८२	आन्तरिक	वाह्य	
(१) भौतिक श्रोत साधन व्यवस्थापन संग सम्बन्धित													
मेलमिलाप केन्द्रका लागि कार्यालय सामग्री खरीद	पटक	३	न्यायिक समिति	१	१	१	३	१०००	१०००	१०००	३०००	०	P2
विपद् व्यवस्थापन तथा उद्धारका लागि सामग्री खरीद	पटक	३	विपद् व्यवस्थापन शाखा	१	१	१	३	२०००	२०००	२०००	६०००	०	P1
वडा कार्यालयहरुको इन्टरनेट क्षमता वृद्धि गर्ने	पटक	६	सूचना प्रविधिक शाखा	२	२	२	६	१०००	१०००	१०००	३०००	०	P1
गाउँपालिकाको इन्टिग्रेटेड सर्वर व्यवस्थापन	पटक	१	सूचना प्रविधि शाखा	०	१	०	१	०	३०००	०	३०००	०	P1
प्राविधिक शाखाको लागि मोटरसाइकल खरीद	वटा	३	जिन्सी शाखा	१	१	१	३	३५०	३५०	३५०	१०५०	०	P2
प्राविधिक शाखा लाई चाहिने उपकरणहरु (Total Station) व्यवस्थापन (खरीद)	सेट	१	प्राविधिक शाखा	०	१	०	१	०	१०००	०	०	१०००	P3
भौतिक श्रोत साधन व्यवस्थापन तर्फको जम्मा (१)								३३५०	८३५०	४३५०	१६०५०	१०००	
(२) नीति, योजना, ऐन, नियम तथा कार्यविधि र प्रक्रियासंग सम्बन्धित													
आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तर्जुमा	पटक	१	आर्थिक प्रशासन	१	०	०	१	५००	०	०	५००	०	P1
राजस्व सुधार कार्य योजना तर्जुमा	पटक	१	राजस्व शाखा	१	०	०	१	५००	०	०	०	५००	P1
आर्थिक कार्यविधि र सार्वजनिक खरीद नियमावली तर्जुमा	पटक	१	जिन्सी शाखा	०	१	०	१	०	५००	०	५००	०	P1

क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू	एकाइ	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी	समयावधि			जम्मा	बजेट (रु हजारमा)			लागत व्यहोर्ने श्रोत		प्राथमिकता क्रम
				०७९।०८०	०८०।०८१	०८१।०८२		०७९।०८०	०८०।०८१	०८१।०८२	आन्तरिक	वाह्य	
स्वास्थ्य ऐन तर्जुमा	पटक	१	कर्मचारी प्रशासन	०	१	०	१	०	३००	०	३००	०	P1
लक्षित वर्ग योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन कार्यविधि तर्जुमा	पटक	१	सामाजिक विकास शाखा	०	१	०	१	०	३००	०	३००	०	P2
लैससास नीति/रणनीति तर्जुमा	पटक	१	सामाजिक विकास शाखा	१	०	०	१	३००	०	०	३००	०	P1
लैससास बजेट परीक्षण	पटक	३	शाखा	१	१	१	३	२००	२००	२००	६००	०	P1
संघ, प्रदेश र अन्तर स्थानीय तहबीच समन्वय सहकार्य र साभेदारिका लागि रणनीतिक कार्ययोजना तर्जुमा	पटक	१	राजस्व परिचालन शाखा	०	१	०	१	०	३००	०	३००	०	P2
विपद् व्यवस्थापन कार्य योजना तर्जुमा	पटक	१	विपद् व्य. शाखा	०	०	१	१	०	०	५००	०	५००	P3
मर्मत सम्भार सम्बन्धी मापदण्ड तयार	पटक	१	भण्डार शाखा	०	१	०	१	०	२००	०	२००	०	P2
दीगो विकासका लक्ष्यहरू स्थानीयकरण सम्बन्धी नीति,कार्ययोजना र प्रतिवेदन सम्बन्धी प्रशिक्षण	पटक	१	योजना तथा अनुगमन	१	०	०	१	२००	०	०	२००	०	P2
सडक यातायात गुरुयोजना तयार गर्ने	पटक	१	प्राविधिक शाखा	०	१	०	१	०	१०००	०	५००	५००	P2
आवधिक योजना तर्जुमा	पटक	१	योजना शाखा	१	०	०	१	२०००	०	०	५००	१५००	P1
नीति, योजना, ऐन, नियम तथा कार्यविधी र प्रकृत्यासंग सम्बन्धितको जम्मा (२)								३७००	२८००	७००	४२००	३०००	
कूल जम्मा (१ + २)								८०५०	१११५०	५०५०	२०२५०	४०००	

७.३ जनप्रतिनिधिहरूका लागी प्रस्तावित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू (मानव संशाधन)

तालिका नं. १४ : क्षमता विकास कार्यक्रम - मानव संशाधन विकास (निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूका लागी)

क्र.स.	क्षमता विकासका कृयाकलापहरू	ईकाई/परिमाण	लक्षित सहभागी	योजना कार्यान्वयन अवधि (आ.ब.)			प्रस्तावित बार्षिक वजेट रु. (०००)				लागत व्यहोर्ने निकाय		कार्यान्वयन प्राथमिकता
				०७९/ ०८०	०८०/ ०८१	०८१/ ०८२	०७९/ ०८०	०८०/ ०८१	०८१/ ०८२	जम्मा	आन्तरिक	बाह्य	
१	जनप्रतिनिधिहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी अभिमुखीकरण/तालिम ।	१ वटा	गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्ष र वडा सदस्यहरू	१	०	०	२५०	०	०	२५०	२५०	०	P1
२	सहभागितात्मक योजना तर्जुमा (अर्थपूर्ण जनसहभागिता, पहिचान, प्राथमिकिकरण, श्रोत व्यवस्थाप) तालिम ।	१ वटा		१	०	०	२५०	०	०	२५०	२५०	०	P1
३	योजना कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी ज्ञान र सिप विकास तालिम कार्यक्रम ।	१ वटा		१	०	०	२००	०	०	२००	२००	०	P2
४	सेवाप्रवाह, सुशासन, नेतृत्व विकास लगायत व्यवस्थापनका नविनतम् आयाम सम्बन्धी अभिमुखीकरण/प्रशिक्षण ।	१ वटा		१	०	०	२५०	०	०	२५०	०	२५०	P1
५	योजनाको कार्यान्वयनमा गुणस्तर परिक्षण विधि र सिप विकास सम्बन्धी आधारभूत तालिम ।	१ वटा		०	१	०	०	२५०	०	२५०	२५०	०	P2
६	सुचना र समन्वय ज्ञान र सिप विकास तालिम ।	१ वटा		०	१	०	०	२००	०	२००	२००	०	P1
७	संयोजन, सहजीकरण र समझदारी निर्माण (Negotiation) अवधारणा र संयोजकको भूमिका सम्बन्धमा अभिमुखीकरण/तालिम ।	१ वटा		०	१	०	०	२००	०	२००	२००	०	P3
८	न्याय निरूपण सम्बन्धी ज्ञान र सिप अभिवृद्धि कार्यक्रम ।	१ वटा		०	१	०	०	२००	०	२००	२००	०	P1
९	कानून निर्माण सम्बन्धी विस्तृत ज्ञान ।	१ वटा		०	०	१	०	०	२००	२००	२००	०	P2
१०	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (GESI) सम्बन्धी अभिमुखीकरण ।	१ वटा		०	०	१	०	०	१५०	१५०	०	१५०	P1
११	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट (GRB) सम्बन्धी अभिमुखीकरण ।	१ वटा		०	०	१	०	०	१५०	१५०	०	१५०	P2
१२	दिगो विकास लक्ष स्थानीयकरण सम्बन्धी अभिमुखीकरण ।	१ वटा		०	०	१	०	०	१५०	१५०	०	१५०	P3
जनप्रतिनिधिहरूको लागि जम्मा		१३		४	४	५	९५०	८५०	६५०	२४५०	१७५०	७००	

७.४ कर्मचारीहरुका लागी प्रस्तावित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु (मानव संशाधन विकास)

तालिका नं. १५ : क्षमता विकास कार्यक्रम - मानव संशाधन विकास (कर्मचारीहरुका लागी)

क्र.स.	क्षमता विकासका कृयाकलापहरु	ईकाई/ परिमाण	लक्षित सहभागी	योजना कार्यान्वयन अवधि (आ.ब.)			प्रस्तावित बार्षिक वजेट रु. (०००)				लागत व्यहोर्ने निकाय		कार्यान्वयन प्राथमिकता
				०७९/०८०	०८०/०८१	०८१/०८२	०७९/०८०	०८०/०८१	०८१/०८२	जम्मा	आन्तरिक	बाह्य	
१	सेवा प्रवेश र सेवाकालिन तालिम	३ वटा	तालिम नपाएका कर्मचारी	१	१	१	५०	५०	५०	१५०	०	१५०	P2
२	सूचना तथा संचार प्रविधि र सफ्टवेयर (SuTRA, CoPPoMIS) संचालन सम्बन्धी अभिमुखीकरण/ तालिम ।	२ वटा	सम्बन्धित कर्मचारी	२	०	०	१००	०	०	१००	१००	०	P1
३	नतिजामुखी अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी ज्ञान र सीप विकास तालिम ।	१ वटा	प्रमुख पसाशकीय अधिकृत र शाखा प्रमुखहरु	१	०	०	१००	०	०	१००	१००	०	P2
४	कार्यसम्पादन पद्धतिको विकास, कार्यसम्पादन करार र नतिजामा आधारित कार्यसम्पादन मूल्यांकन सम्बन्धी तालिम	१ वटा		१	०	०	१००	०	०	१००	१००	०	P3
५	आर्थिक प्रशासन तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सम्बन्धी अभिमुखीकरण/तालिम ।	१ वटा		१	०	०	१५०	०	०	१५०	१५०	०	P1
६	आवधिक योजना र मध्यमकालिन खर्च संरचना सम्बन्धी प्रशिक्षण ।	१ वटा		१	०	०	१५०	०	०	१५०	१५०	०	P1
७	लेखापरीक्षण, वेरुजु फछ्यौट तथा आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्बन्धी अभिमुखीकरण	१ वटा		०	०	१	०	०	१५०	१५०	०	१५०	P2
८	प्रशंसनीय खोज तथा सकारात्मक सोच अबधारणा र ज्ञान हासिल	१ वटा		०	०	१	०	०	१५०	१५०	०	१५०	P3
९	सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी आधारभूत तालिम ।	१ वटा		प्रशासन, आर्थिक र	०	१	०	०	२००	०	२००	२००	०
१०	सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण र सार्वजनिक परिक्षणको विधि र प्रकृया निर्धारण अभिमुखीकरण ।	१ वटा	सामाजिक विकास शाखा	०	१	०	०	२००	०	२००	२००	०	P3
११	किशोर किशोरी शिक्षा र जीवन उपयोगी सीप विकास तालिम	१ वटा	सामाजिक विकास शाखा र शिक्षक	०	१	०	०	२५०	०	२५०	२५०	०	P2
१२	गुणस्तरीय शिक्षाको अबधारणा र भूमिका विषयक प्रशिक्षण	१ वटा	प्र.अ. र शिक्षक	०	१	०	०	२५०	०	२५०	२५०	०	P3
१३	विद्यालयमा लेतृत्व सीप, शैक्षिक प्रसाशन र अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षण ।	१ वटा	विद्यालय कर्मचारी र प्र.अ.	०	१	०	०	२५०	०	२५०	२५०	०	P2

क्र.स.	क्षमता विकासका कृयाकलापहरु	ईकाई/ परिमाण	लक्षित सहभागी	योजना कार्यान्वयन अवधि (आ.ब.)			प्रस्तावित बार्षिक वजेट रु. (०००)				लागत व्यहोर्ने निकाय		कार्यान्वयन प्राथमिकता
				०७९/०८०	०८०/०८१	०८१/०८२	०७९/०८०	०८०/०८१	०८१/०८२	जम्मा	आन्तरिक	बाह्य	
१४	प्रांगारिक खेती तथा मल बनाउने सम्बन्धी सीपमुलक तालिम ।	१ वटा	कृषक समूह,	०	१	०	०	२००	०	२००	०	२००	P1
१५	तालिम वीडि बिजन, मलखाद तथा औषधी सम्बन्धी नियमन कार्यविधि तर्जुमा ।	१ वटा	प्राविधिक	०	१	०	०	१००	०	१००	१००	०	P1
१६	पंजिकरण व्यवस्थापन (अनलाईन व्यक्तिगत घटना दर्ता समेत)	१ वटा	सामाजिक विकास शाखा र वडा सचिव	०	०	१	०	०	१५०	१५०	१५०	०	P1
१७	लाइब्रेरी स्थापना र व्यवस्थापन (ई लाइब्रेरी समेत)	१ वटा	शिक्षा शाखा, विद्यालय कर्मचारी र प्र.अ.	०	०	१	०	०	५००	५००	२५०	२५०	P3
१८	जिन्सी तथा सम्पत्तिको अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी सीप विकास	१ वटा	प्रशासन, आर्थिक र जिन्स शाखा	०	०	१	०	०	५०	५०	५०	०	P3
१९	सामुदायिक मेलमिलाप संचालन तथा ढ्ढ व्यवस्थापन तालिम	१ वटा	वडा सचिव, मेलमिलाप कर्ता र न्यायिक सहजकर्ता	०	०	१	०	०	१५०	१५०	१५०	०	P3
२०	कृषिका नयाँ प्रविधीहरु सहित माटो परिक्षण र ल्याव संचालनवारे पुनर्ताजगी तालिम	१ वटा	कृषि सेवा	०	०	१	०	०	५०	५०	०	५०	P2
२१	पशु पालनमा नयाँ प्रयोग र प्रविधि तथा प्रयोगशाला संचालन समन्ध तालिम	१ वटा	पशु सेवा	०	०	१	०	०	५०	५०	०	५०	P1
२२	कार्यालय संचालन, व्यवस्थापन तथा अभिलेख व्यवस्थापन तालिम	१ वटा	आर्थिक योजना र जिन्सका सहायक कर्मचारीहरु	०	०	१	०	०	१००	१००	१००	०	P3
२३	प्राविधिक शाखाका कर्मचारीहरुका लागि सर्भे, डिजाइन, लगत ईष्टिमेट एवं संरचनात्मक विश्लेषण तालिम	१ वटा	पुर्वाधार विकास शाखा	०	०	१	०	०	२००	२००	२००	०	P1
२४	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (GESI) सम्बन्धी अभिमुखीकरण ।	१ वटा	वडा सचिव सहित सबै कर्मचारीहरु	०	०	१	०	०	२५०	२५०	५०	२००	P1
२५	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट (GRB) सम्बन्धी अभिमुखीकरण ।	१ वटा		०	०	१	०	०	२५०	२५०	५०	२००	P2
जम्मा		२८		७	८	१३	६५०	१५००	२१००	४२५०	२८५०	१४००	

७.५ संविधान प्रदत्त अधिकारको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागी प्रस्तावित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु

तालिका नं. १६ : संविधान प्रदत्त अधिकारको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागी प्रस्तावित क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु

क्र.स.	क्षमता विकासका कृयाकलापहरु	ईकाई/परिमाण	लक्षित सहभागी	योजना कार्यान्वयन अवधि (आ.ब.)			प्रस्तावित बाषिक बजेट रु. (०००)				लागत व्यहोने निकाय		कार्यान्वयन प्राथमिकता
				०७९/०८०	०८०/०८१	०८१/०८२	०७९/०८०	०८०/०८१	०८१/०८२	जम्मा	आन्तरिक	बाह्य	
१.	सहकारी संस्थाको व्यवस्थापन, परिचालन, अनुगमन तथा नियमनका लागि ज्ञान र सीप विकास तालिम ।	१ वटा	प्र.पअधिकृत र सहकारी हेने कर्मचारी	१	०	०	२००	०	०	२००	५०	१५०	P1
२.	संघ, प्रदेश र अन्तर स्थानीय तहबीच समन्वय सहकार्य र साभेदारिका लागि रणनीतिक कार्ययोजना तर्जुमा ।	१ वटा	कार्यपालिका र कर्मचारी	०	१	०	०	१००	०	१००	१००	०	P2
३.	कृषि र पशुको व्यवसायिक उत्पादन र बजारीकरण सम्बन्धीका कार्यविधि र कार्यक्रमहरु	१ पटक	कृषि,पशु सेवाका कर्मचारी	१	०	०	२५०	०	०	२५०	१५०	१००	P1
४.	वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता सम्बन्धी नीति तथा कार्यहरु ।	१ पटक	कार्यपालिका र कर्मचारी	०	०	१	०	०	१५०	१५०	५०	१००	P2
५.	स्थानीय अदालत, मेलमिलाप र मध्यस्थता सम्बन्धी अभिमुखीकरण ।	१ वटा	न्यायि समिति र मेलमिलाप कर्ताहरु	०	१	०	०	५०	०	५०	५०	०	P3
६.	विपद् व्यवस्थापन तथा राहत उद्धारका लागि आवश्यक तयारी र कार्यविधि निर्माण	१ वटा	कार्यपालिका र कर्मचारी	०	१	०	०	३५०	०	३५०	२५०	१००	P1
७.	जलवायु परिवर्तनका असर र वातावरण प्रबर्धन अभिमुखीकरण ।	१ वटा	जनप्रतिनिधि र शाखा प्रमुखहरु	०	१	०	०	१५०	०	१५०	१५०	०	P2
८.	जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण सम्बन्धी नीति तर्जुमा र कार्यान्वयन ।	१ वटा	कार्यपालिका र कर्मचारी	०	०	१	०	०	५०	५०	५०	०	P3
९.	बालउद्धार गृह, जेष्ठ नागरिक आश्रम तथा सामुदायिक केन्द्र व्यवस्थापन नीति र कार्यक्रम ।	१ वटा	कार्यपालिका र कर्मचारी	०	१	०	०	५००	०	५००	२५०	२५०	P2
१०.	वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केकाको ज्ञान, सीप र उच्चमशिलताको उपयोग सम्बन्धी कार्यविधि ।	१ वटा	कार्यपालिका र कर्मचारी	०	०	१	०	०	५०	५०	५०	०	P1
११.	भाषा, संस्कृति र ललित कलाको संरक्षण र विकास सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम ।	१ वटा	कार्यपालिका र कर्मचारी	०	०	१	०	०	१००	१००	०	१००	P3
१२.	फोहरमैला व्यवस्थापन र वातावरण प्रबर्धनका लागि आवश्यक कार्यविधि र कार्यक्रम ।	१ वटा	कार्यपालिका र कर्मचारी	०	०	१	०	०	५०	५०	५०	०	P1
जम्मा		१७		६	६	५	४५०	११५०	४००	२०००	१२००	८००	

उपरोक्त बमोजिम क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न जम्मा रु. ३३,९५० हजार बजेट अनुमान गरिएको छ। जसमा पहिलो वर्षका लागि रु. १११०० हजार, दोस्रो वर्षका लागि रु. १४,६५० हजार र तेस्रो वर्षका लागि रु. ८,२०० हजार प्रस्ताव गरिएको छ। गाउँपालिकाले बाह्य श्रोत जुटाउनका लागि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, प्रशिक्षण सुशासन केन्द्र, PLGSP, लगायत विभिन्न विकास साभेदारहरूको स्रोत, साधन र जनशक्ति समेत प्रयोग गरी पहिलो प्राथमिकतामा रहेका क्रियाकलापहरूलाई आ.ब. २०७९/०८० को प्रथम चौमासिक देखि नै कार्यान्वयनमा ल्याउन आवश्यक पहल गर्नु पर्दछ। तीन वर्षे क्षमता विकास बजेटको सारांश निम्न अनुसार रहेको छ।

तालिका नं. १७ : तीन वर्षे क्षमता विकास बजेटको सारांश

क्षमता विकासका क्रियाकलाप	कार्यान्वयन वर्ष/बजेट रकम (रु. ००० मा)			लागत व्यहोर्ने निकाय		कूल जम्मा
	०७९/०८०	०८०/०८१	०८१/०८२	आन्तरिक	बाह्य	
भौतिक श्रोत साधन व्यवस्थापन	५३५०	८३५०	४३५०	१६०५०	१०००	१८०५०
नीति, याजना, ऐन, नियम तथा कार्यविधि र प्रक्रिया	३७००	२८००	७००	४२००	३०००	७२००
जनप्रतिनिधिहरूका लागि क्षमता विकास	९५०	८५०	६५०	१७५०	७००	२४५०
कर्मचारीहरूका लागि क्षमता विकास	६५०	१५००	२१००	२८५०	१४००	४२५०
संविधान प्रदत्त अधिकारको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि क्षमता विकास	४५०	११५०	४००	१२००	२०००	२०००
कूल जम्मा	१११००	१४६५०	८२००	२६०५०	८१००	३३९५०

परिच्छेद ८ : क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन जिम्मेवारी तालिका

८.१ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन जिम्मेवारी तालिका

गाउँ/नगरपालिकाको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शनको बुँदा नं. ६ मा व्यवस्था भए बमोजिम क्षमता विकास योजना प्रक्रियाको नेतृत्व तथा क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनमा सहजीकरण गर्नका लागि गाउँपालिकाको क्षमता विकाससँग सम्बन्धित सम्पूर्ण पक्षहरूको समावेशी सहभागिता सुनिश्चित गरी कार्यपालिकाको कुनै एक सदस्यको संयोजकत्वमा पाँच सदस्यीय क्षमता विकास समन्वय समिति गठन गरिनेछ । सो समिति गाउँपालिकाको क्षमता विकाससँग सम्बन्धित सम्पूर्ण पक्षहरूको समावेशी सहभागिता सुनिश्चित गरि देहाय बमोजिम गठन गरिनेछ ।

१. कार्यपालिकाको कुनै एक सदस्य – संयोजक
२. मानव संशाधन विकास वा कर्मचारी प्रशासन शाखा प्रमुख – सदस्य-सचिव
३. पुर्वाधार विकास तथा वातावरण शाखा प्रमुख – सदस्य
४. सामाजिक विकास शाखा प्रमुख – सदस्य
५. कृषि, पशु र स्वास्थ्य शाखा प्रमुख मध्येबाट – सदस्य

५ सदस्यीय समितिमा कम्तीमा २ जना महिलाको प्रतिनिधित्व हुनुपर्नेछ ।

क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको जिम्मेवारी मुख्यरूपमा यसै समितिको हुनेछ । समितिको मुख्य कार्य जिम्मेवारी बुँदागत रूपमा निम्न बमोजिम हुनेछ ।

- संस्थागत तथा मानव संशाधन क्षमता विकास योजना तर्जुमामा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- क्षमता विकास सम्बन्धी नीति तथा रणनीतिहरू तर्जुमा गरी कार्यपालिका मार्फत् सभाबाट पारित गराउने र कार्यान्वयनका लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्ने ।
- क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रूपमा अध्यावधिक गर्ने गराउने ।
- क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने गराउने ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू बीच समन्वय गर्ने गराउने ।
- समितिले सूचकमा आधारित भई क्षमता विकास कार्यक्रमको अनुगमन गरि प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
- कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न नियमित रूपमा कार्यक्रमको अनुगमन र समीक्षा गर्ने ।
- क्षमता विकास सम्बन्धमा अन्य सहयोगी तथा साभेदार निकायहरूसँग बीच समन्वय गर्ने ।
- क्षमता विकास सम्बन्धी अध्ययन, अन्वेषण गर्ने गराउने ।
- क्षमता विकास सम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।

क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनको जिम्मेवारीलाई देहाय बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. १७ : क्षमता विकासका योजना कार्यान्वयनको जिम्मेवारी ।

कार्यान्वयन चरण	योजना कार्यान्वयन गतिविधि	मूल जिम्मेवारी
चरण १: योजना स्वीकृती र बजेटको सुनिश्चितता		

कार्यान्वयन चरण	योजना कार्यान्वयन गतिविधि	मूल जिम्मेवारी
१.१	क्षमता विकास योजना कार्यपालिका मार्फत नगर सभाबाट पारित गराउने ।	क्षमता विकास समन्वय समिति र प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत
१.२	योजना कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाको आन्तरिक स्रोतको बजेट विनियोजनको सुनिश्चितता गर्ने ।	क्षमता विकास समन्वय समिति र प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत
१.३	बाह्य सहयोगि निकायको खोजी, स्रोत पहिचान र सुनिश्चित गर्ने ।	क्षमता विकास समन्वय समिति र प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत
चरण २: सहयोगी संस्था तथा स्रोत व्यक्तिको पहिचान, लागत र क्षमता विकास कार्य संचालन संभौता		
२.१	क्षमता विकास सम्बन्धमा विभिन्न सहयोगी निकायहरूसंग समन्वय गर्ने ।	क्षमता विकास समन्वय समिति र प्रशासन शाखा प्रमुख
२.२	क्षमता विकास कार्यक्रम संचालनको लागि आवश्यक स्रोत व्यक्ति वा संस्थाको पहिचान गर्ने ।	क्षमता विकास समन्वय समिति र प्रशासन प्रमुख
२.३	क्षमता विकास कार्यक्रम संचालनको लागि विस्तृत लागत, आवश्यक बन्दबस्तिको व्यवस्था (Logistic arrangement) सहभागिहरूको एकिकन र सुचना प्रवाह गर्ने ।	क्षमता विकास समन्वय समिति र प्रशासन प्रमुख
२.४	क्षमता विकास कार्यक्रम संचालनको लागि पहिचान गरिएको स्रोत व्यक्ति वा संस्थसंग विस्तृत कार्य सर्त सहित कार्य संभौता गर्ने ।	क्षमता विकास समन्वय समिति र प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत
चरण ३: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन		
३.१	आवश्यक मानव संसाधन व्यवस्थापनको लागि नीति नियम र दरबन्दि मातहतमा रहेर भर्ना प्रकृया पुरा गर्ने ।	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत
३.२	संस्थागत संरचना भित्रको तथा समुदाय स्तरको मानव संसाधनको क्षमता विकासको हकमा अवश्यक स्थान तथा सामग्री व्यवस्थापन गर्ने ।	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत
३.३	क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन भइरहदा व्यवस्थापन र सहजिकरणमा सहयोग गर्ने ।	प्रशासन प्रमुख ।
३.४	संस्थागत संरचनामा सुधारका कार्यहरू सम्पन्न गर्ने ।	प्रशासन प्रमुख ।
चरण ४: अनुगमन, अध्ययन तथा अध्यावधिक		
४.१	क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र समीक्षा गर्ने ।	क्षमता विकास समन्वय समिति
४.२	क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको वार्षिक प्रगतिको समीक्षाको आधारमा आवश्यक परिमार्जन सहित आगामी वार्षिक योजनामा क्षमता विकासका कार्यक्रम तयार र पेश गर्न सहयोग गर्ने ।	क्षमता विकास समन्वय समिति
४.३	क्षमता विकास बाट आएको परिवर्तन तथा सेवा प्रवाह र सुसाशनमा आएको सुधार बारे अध्ययन र अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने गराउने ।	क्षमता विकास समन्वय समिति

कार्यान्वयनका सिद्धान्तहरु

- **बिभेद शून्य:** गाउँपालिका भित्र वा पालिका बाहिरका सरोकारवालाहरु र समुदाय स्तरका सेवा समुदाय स्तर बाटै भन्ने मान्यता अनुसार मानव संसाधनको क्षमता विकास गर्दा नेतृत्व, सानो वा ठूलो कर्मचारी, वा समुदाय सदस्यमा कुनै भेदभाव गरिने छैन ।
- **पारदर्शिता:** यो योजना कार्यान्वयन पूर्ण पारदर्शि ढंगबाट संचालन हुँनेछ र हाम्रा गराई, प्रकृया र खर्चहरु सार्वजनिक सुनुवाई तथा चासो राख्नेलाई सूचना दिएर पूर्ण पारदर्शि बनाईने छ ।
- **समन्वय र सहकार्य:** यो योजना कार्यान्वयन गर्दा पालिका एकलै अगाडी नबढि विधिन्त सरोकारवालाहरु, सेवा प्रदायक तथा स्रोत दाताहरु संगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- **योगदानमा आधारित कार्यक्रम:** यो क्षमता विकास योजनालाई केवल श्रोत दातामा निर्भर नबनाई गाउँपालिकाको योगदान लाई पनि संग संगै लगिने छ ।
- **योजना कार्यान्वयनको रणनीति गाउँपालिकाबाट योजनाको समित्व ग्रहण:** यो योजना गाउँपालिकाको जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको सहभागितामा तयार भएको हुदा यसको स्वामित्व गाउँपालिकाले ग्रहण गर्दछ ।
- **सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्था:** क्षमता विकास योजना समन्वय समितिको व्यवस्था गरिएको छ र योजनामा अतिरिक्त व्यक्तिहरुलाई पनि जिम्मेवारी दिईएको छ । तथापी योजनाको संवेदनशिलतालाई ध्यानमा राखी यसका समग्र प्रशासनिक जटिलताहरुको व्यवस्थापन, कार्य योजना अनुसारका कार्यहरु चलायमान बनाउन र भएका कार्यहरुको दस्तावेज सहितको व्यवस्था तथा योजना कार्यान्वयनको अनुगमन, मूल्यांकन तथा प्रतिवेदनको व्यवस्थापनका लागि वरिष्ठ कर्मचारी मध्ये कसै एकलाई सम्पर्क व्यक्तिका रुपमा कार्य तोकिने छ ।
- **संस्थागत संरचनामा सुधार:** संस्थागत क्षमता भनेका संस्थाको भौतिक स्रोत साधन, ऐन, नियम, विधि तथा प्रणाली, आवश्यक मात्रामा मानव संसाधन व्यवस्था र मानव संसाधनको क्षमता विकास पर्न जाने हुँदा यो क्षमता विकास योजना तयार गर्दा माथि भनिएभै सर्वप्रथम संस्थागत संरचनाको सुधार गर्न प्राथमिकता दिईने छ ।
- **मानव संसाधनको विकास:** संस्थागत संरचना जतिसुकै चुस्त भए पनि यदि त्यसको उपयोग गर्ने क्षमता संस्थागत संरचना भित्र भएन भने विकास ब्यवस्थापन, सेवा प्रवाह र सुशासनमा असर पर्दछ । तसर्थ क्षमता विकासको दोस्रो प्राथमिकतास्वरुप मानव संसाधनको विकासलाई अगाडी बढाईने छ । अर्थात संस्थागत स्रोत विकास र मानव संसाधन विकास संग संगै लगिने छ ।

- **क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि कार्यविधि तयारी:** यो योजना कार्यान्वयनका लागि आवश्यक परे छुट्टै कार्यविधि बनाईने छ । **बजेट सुनिश्चित गर्ने:** यो योजना कार्यान्वयनका लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्न पालिकाले गाँउसभाबाट वार्षिक चालु खर्चबाट क्षमता विकास योजनामा योजना गरिएका क्षमता अभिवृद्धीका कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि बजेट पालिकाले विनियोजन गर्ने छ । **निर्वाचित पदाधिकारी लाई अनिवार्य अनुशिक्षण:** यो वर्ष चुनावको वर्ष भएको हुँदा नयाँ निर्वाचन पछि आएको सबै निर्वाचित प्रतिनिधिहरुलाई पालिकाका एकल तथा साभा अधिकारहरु, तिनिहरुको प्रयोग, संघीय कानूनले प्रदान गरेका कार्यहरु र ऐन नियम र प्रतिनिधिहरुका कार्य जिम्मेवारी बारे निर्वाचन लगत्तै अनुशिक्षण प्रदान गरिने छ ।

परिच्छेद : ९ अनुगमन तथा मूल्यांकन एवं प्रतिफल

योजनाको कार्यान्वयन भईरहदा त्यसको उद्देश्यगत प्रभावकारीता, विधि र प्रकृयाको सान्दर्भिकता, श्रोत साधनको उपयोग लगायतको एकिन गरि कार्यक्रमको गुणस्तर कामय गर्न अनुगमनको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । तसर्थ यो क्षमता विकास योजनाको प्रभावकारीताको लागि देहाय बमोजिमको अनुगमन तथा मूल्यांकन संयन्त्र कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

तालिका नं. १८ : क्षमता विकासका योजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकन संयन्त्र

अनुगमन र मूल्यांकनको समय अबधि	जिम्मेवार निकाय	अनुगमनको क्षेत्र
नियमित	क्षमता विकास समन्वय समिति तथा अनुगमन समिति	प्रगतिको अवस्था मापन र गुणस्तर अनुगमन
वार्षिक	क्षमता विकास समन्वय समिति, अनुगमन समिति, कार्यपालिका	वार्षिक रूपमा उपलब्धि मापन वार्षिक योजनालाई पृष्ठपोषण
अन्तिम मूल्यांकन	तेस्रो पक्षद्वारा ३ वर्षपछि	उपलब्धि, नतिजा तथा प्रभाव मूल्याङ्कन

गाउँपालिका भन्दा बाह्य निकायको सहयोगमा संचालन हुने क्षमता विकासका कार्यक्रमहरूको अनुगमन उक्त सहयोगि निकायका प्रतिनिधि तथा प्रदेश वा संघीय सरकारका प्रतिनिधिहरूबाट समेत हुनेछ ।

९.२ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनबाट प्राप्त हुने वार्षिक प्रतिफल :

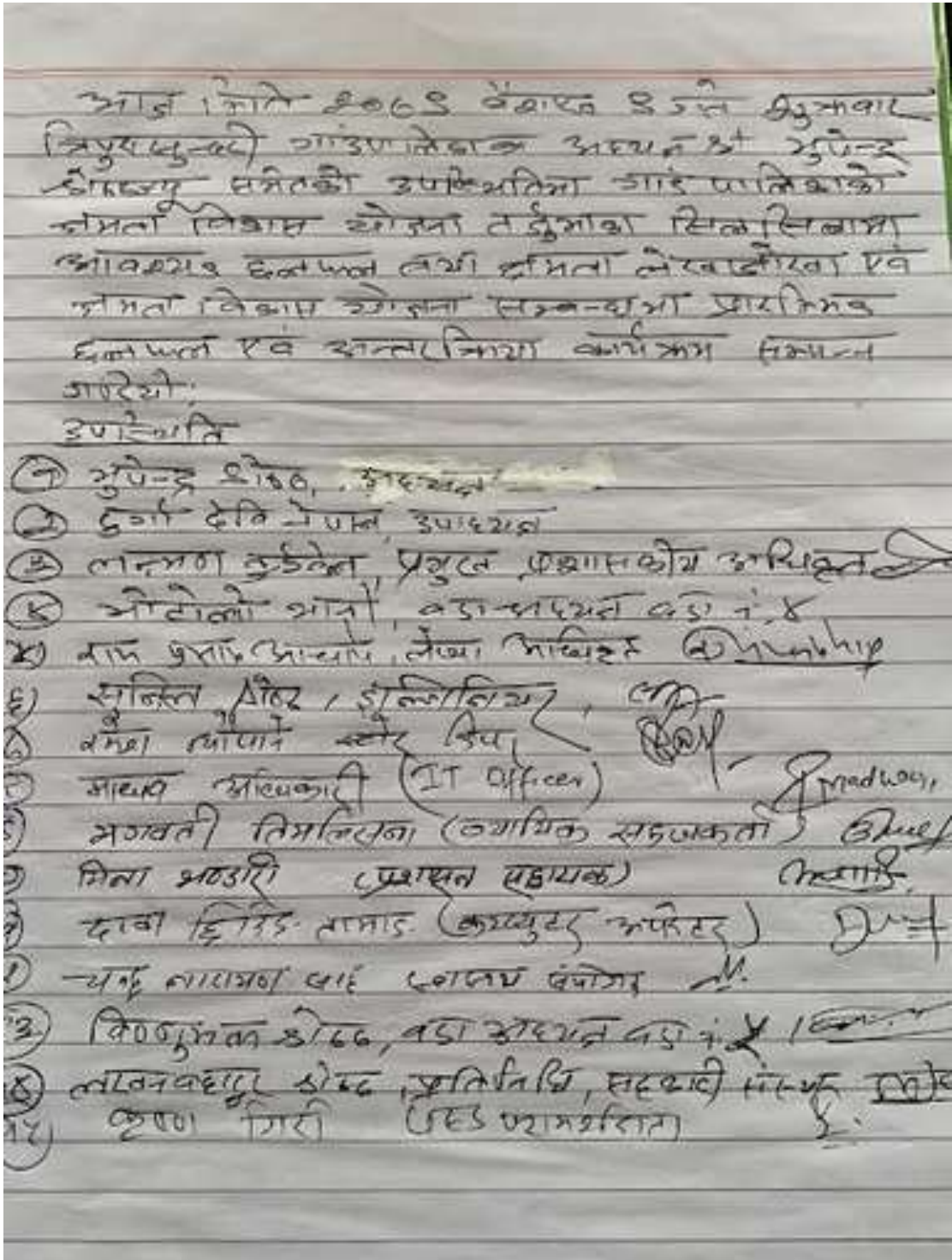
क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन पश्चात गाउँपालिकाबाट संचालन हुने सेवा प्रवाह तथा विकास व्यवस्थापनमा आधुनिक प्रशासनका नवीनतम आयाम, प्रविधि एवं प्रणालीको प्रयोग एवं अनुशरण भई नतिजामुखी प्रशासन संचालन भएको हुनेछ र यसबाट नागरिकहरूको सन्तुष्टि स्तरमा वृद्धि हुदै जानेछ भने सेवा प्रदायक र सेवाग्राही बीचको सम्बन्ध सुधारमा समेत यसले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नेछ । नागरिकका गुनासाहरू सम्बोधन गर्न सेवालाई सवलीकरण र स्तरीकरण गर्न संस्थागत क्षमता र मानव संसाधन क्षमता विकास गरी एउटा सक्षम स्थानीय तहको रूपमा विकास गर्न यस क्षमता विकास योजनाले भूमिका खेल्नेछ । समग्रमा क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयनबाट तपसिलको तालिका नं. १९ मा प्रस्तुत गरिएका प्रतिफलहरू प्राप्त गर्न मद्दत पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

तालिका नं. १९ : क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनबाट प्राप्त हुने वार्षिक प्रतिफल

बिषय क्षेत्र	अपेक्षित वार्षिक प्रतिफल		
	पहिलो बर्ष (०७९।०८०)	दोश्रो बर्ष (०८०।०८१)	तेस्रो बर्ष (०८१।०८२)
मानव संसाधन विकास	<ul style="list-style-type: none"> सवै कर्मचारीहरुले सेवा प्रवेश र सेवाकालिन तालिम पाएका हुनेछन् । सवै पदाधिकारीहरु स्थानीय तहको काम कर्तव्य र अधिकार वारे स्पष्ट भई कार्य सम्पादनमा प्रभावकारी आएको हुनेछ । 	<ul style="list-style-type: none"> जनप्रतिनिधिहरुको नेतृत्व क्षमता र कार्यदक्षता वृद्धि भएको हुनेछ । गाउँपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवा तथा सुविधामा पहुँच कम रहेका महिला, दलित, लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपांगता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, बालबालिका एवं विपन्न वर्गको सहभागिता र पहुँचमा आधार वर्षको तुलनामा वृद्धि भएको हुनेछ । 	<ul style="list-style-type: none"> कर्मचारी र जनप्रतिनिधी विच सम्बन्ध, सहकार्य र समन्वयमा वृद्धि भई सेवा प्रवाह चुस्तता, पारदर्शिता र सुशासन प्रवर्धन भएको हुनेछ । गाउँपालिकाले प्रवाह गर्ने सेवा र सुविधा सम्बन्धिको गुनासोमा गुणात्मक एवं परिमाणमात्मक रुपमा कमी आएको हुनेछ ।
संस्थागत विकास	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको पुर्वाधार थप सेवाग्राही मैत्रि (सहायता कक्ष, स्तनपान कक्षको व्यवस्था) भएको हुनेछ । 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको पुर्वाधार थप सेवाग्राही मैत्रि (सहायता कक्ष, स्तनपान कक्ष, डिजिटल नागरिक बडापत्र र आवश्यक प्रविधिहरुको व्यवस्था) भएको हुनेछ । 	<ul style="list-style-type: none"> पशु र कृषि सेवा केन्द्र श्रोत साधन, प्रविधि र दक्ष जनशक्ती सहितको गुणस्तरीय सेवा दिन सक्ने भएका हुनेछन् ।
विधि/प्रणालीको विकास	<ul style="list-style-type: none"> सक्षम स्थानीय सरकारको लागि आवश्यक कानून मध्य थप ७ वटा कानूनहरु तयार भई कार्यान्वयनमा गएका हुनेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> आवधिक योजना र मध्यकालिन खर्च संरचनामा आधारित वार्षिक योजना र कार्यक्रमहरु तयार भई कार्यान्वयन भएका हुनेछन् । 	<ul style="list-style-type: none"> आवश्यक प्रविधिहरुको उपलब्धता, जडान र प्रयोगबाट गाउँपालिकाका विषयगत सेवा प्रणालीहरु स्थापित र सुदृढ भई सेवा प्रवाहको परिमाण र गुणस्तरमा वृद्धि हुनेछ ।
गाउँपालिकाको समग्र क्षमता	<ul style="list-style-type: none"> आ.व.(०७९।०८०) मा योजना अनुरूप १२ वटा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु प्रभावकारी तवरमा संचालन भएका हुनेछन् । स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन कार्यविधि, २०७७ बमोजिम स्वमूल्यांकनमा यो गाउँपालिकाले ५० अंक प्राप्त गरेको हुनेछ । (आधार वर्ष ०७७।०७८ मा कुल प्राप्त अंक -३५) संविधान प्रदत्त अधिकार (अनुसूची-८) का २२ वटा विषय क्षेत्रहरु मध्य कम्तिमा ८ वटा विषय क्षेत्रमा आवश्यक कार्य सम्पादन भएको हुनेछ । 	<ul style="list-style-type: none"> आ.व.(०८०।०८१) मा योजना अनुरूप १० वटा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु प्रभावकारी तवरमा संचालन भएका हुनेछन् । स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन कार्यविधि, २०७७ बमोजिम स्वमूल्यांकनमा यो गाउँपालिकाले ६५ अंक प्राप्त गरेको हुनेछ । (आधार वर्ष ०७७।०७८ मा कुल प्राप्त अंक -३५) संविधान प्रदत्त अधिकार (अनुसूची-८) का २२ वटा विषय क्षेत्रहरु मध्य कमीतमा १३ वटा विषय क्षेत्रमा आवश्यक कार्य सम्पादन भएको हुनेछ । 	<ul style="list-style-type: none"> आ.व.(०८१।०८२) मा योजना अनुरूप १५ वटा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु प्रभावकारी तवरमा संचालन भएका हुनेछन् । स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन कार्यविधि, २०७७ बमोजिम स्वमूल्यांकनमा यो गाउँपालिकाले ७५ अंक प्राप्त गरेको हुनेछ । (आधार वर्ष ०७७।०७८ मा कुल प्राप्त अंक -३५) संविधान प्रदत्त अधिकार (अनुसूची-८) का २२ वटा विषय क्षेत्रहरु मध्य कम्तिमा १६ वटा विषय क्षेत्रमा आवश्यक कार्य सम्पादन भएको हुनेछ ।

परिच्छेद : १० अनुसूचीहरु

अनुसूची १ : क्षमता विकास योजना निर्माणको छलफल कार्याशालामा सहभागीहरुको विवरण

अनुसुचि २ : गाउँपालिका स्तरिय छलफल तथा अन्तरकृयाका तस्विहरु

अनुसुचि ३ : कार्यरत कर्मचारी विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	शाखा	ईमेल	सम्पर्क नं.
१.	लक्ष्मण कुईकेल	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	प्रशासन	lkuike14454@gmail.com	९८४१३५४४५४
२.	राम प्रसाद आचार्य	लेखा अधिकृत	लेखा	ramacharya98431@gmail.com	९८४३१५८८०३
३.	इश्वर प्रसाद पौडेल	प्रशासकीय अधिकृत	योजनाप्रशासन / शाखा		९८५१२७७०५५
४.	शालिक राम घिमिरे	शिक्षा अधिकृत	शिक्षा		९८४१४२९७३२
५.	चन्द्र नारायण साह	स्वास्थ्य संयोजक	स्वास्थ्य	chandranarayansah20357@gmail.com	९८५११९१५३५
६.	सुरेन्द्र प्रसाद शर्मा	कविराज निरीक्षक (छैटौं)			९८४०१६९६२०
७.	राजु सुबेदी	लेखापाल	आर्थिक प्रशासन शाखा		९८४१९३११०३
८.	रमेश न्यौपाने	प्रशासन सहायक (पाँचौं)	प्रशासन		९८४१००११०१
९.	प्रकाश पन्थी	आ सहायक .प.ले. (पाँचौं)	आप .ले .		९८६४३५१२३४
१०.	संजय दाहाल	प्राशिक्षा) .स . (शाखा			९८५११५४१४८
११.	मिना भण्डारी	प्रशासन सहायक		minabhandari575@gmail.com	9867228206
१२.	सरोज कुमार साह	वडा सचिव			9863902732
१३.	सीताराम तिमल्सिना	खा .टे .स .पा . (चौथो)	प्राविधिक	sitaram.timalsina22@gmail.com	9849792577
१४.	अन्जना बुढाथोकी	अइन्जीनियर.सब.			९८५११६२४८७
१५.	सन्ध्या पाण्डे	स.नि.वि.म.			९८४४५०१०४५
१६.	युकेश श्रेष्ठ	अइन्जीनियर.सब.			९८४००११३१८
१७.	सुनिल श्रेष्ठ	इन्जिनियर			९८४९३९४४२६
१८.	माधव अधिकारी	सूचना प्रविधि अधिकृत		madhava492@gmail.com	९८४३१९२७९२
१९.	सुशान्त श्रेष्ठ	इन्जिनियर		shresthasushant42@gmail.com	९८६०२४६३४३
२०.	दिनेश थामी	रोजगार संयोजक			9861867720
२१.	दिपक बजगाई	सब इन्जिनियर			९८६०६७४७९७
२२.	दावा छिरिङ तामाङ	कम्प्युटर अपरेटर		dawapakhri2013@gmail.com	9840088813
२३.	मानकुमारी श्रेष्ठ	M.I.S अपरेटर		sita.shrestha1987@gmail.com	9841139833
२४.	भगवती तिमिल्सिना	कानुनी सहजकर्ता			९८४०५४९७३६
२५.	रेशम चालिसे	रोजगार सब-इन्जिनियर		reshamchalise250@gmail.com	9867982700
२६.	पदम बहादुर शाही	ना.प्रा.सकृषि .		pascalshahi1@gmail.com	९८४८२८३०२४

क्र.सं.	नाम	पद	शाखा	ईमेल	सम्पर्क नं.
२७.	केशव पराजुली	खा .टे .स .पा . (चौथो)			९८४९१३१७७८
२८.	लक्ष्मी ल्वागुन	उद्यम विकास सहजकर्ता			९८६८६२९७७०
२९.	बालकुमारी श्रेष्ठ	फिल्ड सहायक			९८६१०१४६२३
३०.	जनक बस्नेत	ना.प्रा.स्वा.प्रा.			९८६०४६४६४३
३१.	राहुल ढुंगाना	नाकृषि .स.प्रा.			९८६१८४२३५८
३२.	रोजिना विक.,	उद्यम विकास सहजकर्ता			
३३.	हरिचन्द्र बस्नेत	पोषण स्वयंसेवक			9851238175

सन्दर्भ सामग्रीहरू

१. नेपालको संविधान २०७२ ।
२. स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ।
३. स्थानीय तहको क्षमता विकास दिग्दर्शन, २०७६ ।
४. स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकन कार्यविधि, २०७७, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, काठमाडौं ।
५. त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको आ.ब. ०७६।०७७ र ०७७।०७८ को संस्थागत क्षमता स्वमूल्यांकनको सुचकगत नतिजा र पुष्ट्याईका आधारहरू ।
६. त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट २०७६।०७७ ।
७. त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट २०७७।०७८ ।
८. त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट २०७८।०७९ ।
९. त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका कार्यालयको आयव्यय विवरण ।
१०. त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको कर्मचारी दरबन्दी तेरिज ।
११. त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिका ऐन कानूनहरूको सूचि, ०७४ देखि ०७८ सम्म ।
१२. त्रिपुरासुन्दरी गाउँपालिकाको स्थलगत भ्रमण छलफल तथा कार्यशालाको टिपोट, २०७९ ।